

İKTİSAT

DERGİSİ

OCAK
1976

İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

AÇIK OTURUM

PROF. MÜKERREM HİÇ, PROF. ERDOĞAN ALKİN
DOÇ. EROL MANİSALI

AHMET ÖZPINAR
TÜRKİYE VE OTOMOBİL

AYIN SORUNU

Dr. BURHAN ŞENATALAR
1976 BÜTÇESİ

AYIN YORUMU

EYÜP KARADAYI
KATMA DEĞER VERGİSİNİN ÜLKEMİZDEKİ BA-
ŞARI ŞANSI NEDİR?

SAYI : 139
CİLT : 24
750 KURUŞ

SİFAS
SENTETİK İPLİK FABRİKALARI A.Ş.

POLYESTER **NAYLON 6**

ŞİRKET MERKEZİ : Sanayi Bölgesi; BURSA
Tel: 18500-18504 Büro Ata-
türk Cad. Ticaret Bankası
İş Hanı Kat 1, Tel: 14489

İSTANBUL BÜROSU : Manifaturacılar Çarşı-
sı No. 3501 — 3502,
Atatürk Bulvarı,
Unkapanı, İstanbul
Tel . 22 35 73. 27 72 53

Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez. Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyeti ve dergiyi sorumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade edilmez.

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi		1250.— TL.
İç sahife		1000.— TL.
Arka kapak içi		1250.— TL.
Arka kapak		1500 — TL.

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL UNIVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İctimai ve Siyasî felâketlerden yakasını kurtaramaz.

K. ATATÜRK

CİLT : XXIV

OCAK 1976

Sayı : 139

Fiatı 750 kuruş

Yıllık : 90 - 6 Aylık - 45 TL.

Cemiyet Adına Sahibi : Nihat BATUR

İdare Müdürü : Orhan SOFUOĞLU

Yazı İşleri Müdürü : Şeref ÖZGENCİL

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

P. K. 599 Karaköy/İst.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

2. Görüş	Orhan SOFUOĞLU
3. Ayın Yorumu	Eyüp KARADAYI
8. Ayın Karikatürü	Ercan AKYOL
9. 1976 Bütçesi	Dr. Burhan ŞENATALAR
13. Açık Oturum	Prof. Mükerrer HİÇ
	Erdoğan ALKİN, Doç. Erol MANİSALI
28. Türkiye ve Otomobil	Ahmet ÖZPINAR
34. Ayın Ekonomik Haberleri	Şeref ÖZGENCİL

G ö r ü ſ

Değerli Okurlarımız,

Ekonomik alanda alınan resmi rakamlar 1975 yılı için kötümser görüş ve düşüncelerin, umutsuzlukların tamamı ile yerinde olmadığı, bizlerin yüreklerine biraz olsun su serper nitelikte olduğunu bu satırlarda siz sayın okurlarımıza duyurmak gereğine bizleri itmektedir. Bu gerçekler ışığında 1976 yılına bütün tenkitlere rağmen biraz olsun iyimser bakmağı arzulamaktayız.

1975 yılının bütününde kalkınma hızı plan hedeflerine yaklaşmış gayri safi milli hasıla hedefe çok yakın bir oranda % 7,9 nisbetinde arttığı, kişi başına milli gelirin de % 4,9 oranında büyümüştür.

Kalkınma hızları yönünden, ana sektörler bakımından sanayinin tarımı aştığı, gayri safi milli hasıla içinde % 25 payı olan tarımda % 10 bir üretim artışı olurken sanayide % 15 bir üretim artışı olmuştur. Ulaştırma sektöründe ki gelişme ise III. Beş yıllık kalkınma planının en üst düzeyine eriştiği görülmektedir.

Kamu ve Özel kesimde yatırım gerçekleştirmeleri 1975 yılında beklenenin üzerinde olup % 39 oranında artış kaydederken, sanayimizin büyük şehirlerin akışına kaymaya başladığı memnuniyetle görülmektedir.

Tarım, sanayi, inşaat ve ulaştırma sektörlerindeki gelişme, tasarruf eğiliminin düşmesi pahasına; orta ve alt gelir guruplarında her geçen gün daha büyük bir gurup alıcı olarak ortaya çıkması, ticaret ve hizmet kesimlerinde de hareketlenmeye sebep olduğu tesbit edilmektedir.

Bu müsbet gelişmelerin yanında 1976 da daha memnuniyet verici bir ekonomik yaşam için bazı sorunların üzerine önemle eğilinmekte gerek vardır kanısındayız.

Muhtelif nedenlerle giddikçe büyümekte olan istihdam sorununa samimiyetle eğinilmeli ve ülkemizdeki gelir dağılımının daha gerçekçi görüşlerde iyileştirilmesi ne çalışılmalı; gerekli olan tarım ve sanayide verim artırılması için reformlardan uzak durulmaması; bölgeler arası dengesizliklerin, her türlü siyasi mülahazalardan uzak olunarak, giderilmesi için gayret gösterilmelidir.

Üzerinde kısacık başlıklarla durduğumuz bazı gerçekler yanında finansman güçlüğünde unutulmaması gereklidir.

1976 yılında pembe günlerin ülkemiz üzerine olmasını dileriz.

Saygılarımla,
Orhan SOFUOĞLU

Ayın Yorumu

Katma Değer Vergisi'nin Ülkemizde Başarı Şansı Nedir?

Eyüp KARADAYI

Avrupa Ekonomik Topluluğu ile ilişkilerimizin tartışıldığı günümüzde ekonomimiz bu topluluğun bir gereğini uygulama hazırlıkları içinde bulunmaktadır. Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkelerinin ortak vergisi olan Katma Değer Vergisi'nin 1976 yılı içinde ülkemizde de uygulanması için mevcut çalışmalara hız verilmiştir.

KDV (Katma Değer Vergisi) kısa tanımı ile her üretim ve dağıtım safhasında, malların ve hizmet-

lerin satışında, nisbî olarak alınan yayılı bir muamele vergisidir. Sistemin diğer muamele (gider) vergilerinden farkı, üretimden başlayarak nihai tüketime kadar her safhada, katılan değer vergilendirilmesidir. Daha açık bir ifade ile verginin matrahı katma değerdir.

KDV, Avrupa Ekonomik Topluluğu içinde vergi harmonizasyonunu sağlamak gayesiyle mecburi uygulanmaya konulmuş bir muamele vergisidir. Türkiye, Katma Protokol

ile Roma Antlaşmasının vergi harmonizasyonuna ilişkin hükümlerini kabul etmiş olmakla, diğer topluluk üyeleri için cari olan esaslar dahilinde 1976 yılından itibaren KDV'ni uygulamak zorunluğundadır. Nitekim II. Beş Yıllık Kalkınma Plânında, özellikle İstihsal Vergisi'nin yerini almak üzere, daha ileri bir vergi niteliğini gösteren KDV sisteminin kurulması ile ilgili çalışmalara başlanması öngörülmüş, III. Beş Yıllık Kalkınma Plânında ise açıklıkla «Katma Değer Vergisi'ne geçilecektir» ifadesi yer almıştır.

1954 yılında Fransa'da uygulanmaya başlanan KDV, teoride basit bir vergicilik anlayışına istinat etmekle beraber, ülkemiz şartlarına en uygun modelin seçilmesi ayrıca önem taşımaktadır. İlk olarak 1971 yılında bu konuda Maliye Bakanlığı'nda teknik seviyede başlayan çalışmalar sonunda 1972 ve 1974 yıllarında olmak üzere iki KDV Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

KDV Ön Tasarısının Yapısı ve İşleyişi :

Öngörülen sistemde, basit ve uygulaması kolay olan «vergiden vergi indirimi» metodu uygulanmaktadır. Her safhada vergi, satış bedeline vergi nisbeti uygulanarak bulunmakta ve daha önceki safhada ödenmiş bulunan vergi indirilerek aradaki fark o safhada yaratılan kat

ma değerın vergisi olarak hazineye ödenmektedir.

Halen yürürlükte olan İstihsal (Gider) vergisi sistemimizin cam, ipelik, demir, çimento gibi belirli maddeleri kapsayan yapısından farklı olarak KDV yaygın bir şekilde üretimin her safhasını, perakende ticaret, tarım ve özellik gösteren tüm hizmet sektörlerini de kapsamaktadır. Bu nedenle;

— İstihsal vergisi (Akaryakıt hariç)

— Nakliyat Vergisi

— P.T.T. Hizmetleri Vergisi

— İşletme Vergisi

— Spor Toto Vergisi'nin ilk safhada, yürürlükten kaldırılarak sisteme dahil edilmeleri ve daha sonra da;

— Taşıt Alım Vergisi

— Emlâk Alım Vergisi

— Şeker İstihlâk Vergisi

— Damga Resmi

— Bina İnşaat Vergisi

— Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi'nin kaldırılması gerekli görülmektedir.

Sistemin Fayda ve Mahzurları :

Ekonomik yönden en bariz özelliği tarafsızlık ve rekabet eşitliği sağlaması olan KDV'nin AET ülkelerinde müştereken kullanılı-

masının esas nedeni de budur. KDV dış ticaret yönünden mutlak olarak tarafsızdır. Yeni sistemin getireceği faydaları şöyle özetlemek mümkündür :

— Mevcut İstihsal (Gider) vergileri sistemimizin üretim kolları arasında eşitsizlik yaratan, uygulamada devamlı ihtilâf ve sürüşme yaratan durumu ortadan kaldırılabilecektir.

— Esas itibarıyla KDV'nin kapsamı dışında bırakılmış olan tarım sektöründe yaratılan katma değer önemli bir kısmı ileride ticarî veya sınaî bir aşamada vergilenmiş olacaktır.

— Lüks perakende tüketim maddeleri vergilendirilebilecektir.

— Vergi kapsamı genişlediği için vergi oranı düşecek, diğer sektörler üzerindeki vergi yükü hafifliyecektir.

— Perakende safhada vergi alınması, toptancıların perakende safhaya kaymaları veya perakende safhayı da içine alacak tarzda entegrasyona gitmek gibi ekonomik rekabete sapmalarına engel olacaktır.

— Verginin bütün üretim faaliyetlerini kapsamı yanında, üretimden sonraki toptan ve perakende safhalara da aynı tarzda uy-

gulanması, sanayiın diğer sektörler karşısında eşitliğe kavuşmasını sağlamaktadır.

— KDV'nin genel olarak mamül satışları üzerinden hesaplanan KDV'den indirilme imkânının sağlanmış olması yatırımları ve sınaî gelişmeyi teşvik edici bir unsur kabul edilmektedir.

— KDV sisteminde ihraç edilen tüm mamüller vergi iadesinden yararlanabilmekte, bu da ihracatı teşvik edici bir etken olmaktadır.

Herşeyden önce, formalitesi çok, yaygın bir mükellef topluluğunu ilgilendiren KDV'nin başarısının geniş ve dinamik bir vergi kontrol teşkilâtına bağlı bulunduğunu belirtmekte fayda vardır. Ülkemizin genel kültür durumu ve de vergi (mali) idarelerinin kapasiteleri dikkate alındığında başarıdan endişeli olmamak mümkün değildir. Geniş anlamda sakıncalarına değindiğimiz KDV'ye karşı çıkanların ileriye sürdüğü önemli hususlar şunlardır :

— Hernekadar vergi oranının % 10 dolaylarında olacağı bildirilmekteyse de, bu ölçüde de olsa bunun memleketin genel fiyat seviyesine aynen yansiyarak pahalılığa yol açacağı iddia edilmektedir.

— Gider vergisi içinde yer alan Banka ve Sigorta Muamele vergilerinin kaldırılmasıyla devletin önemli bir gelir kaynağından uzaklaşmış olacağı endişesi yaygındır.

— Vergi perakende safhadan önce de alınacağından kâr marjlarının vergilerle birlikte arttırılması (piramitleşme) da mümkün olacağından, fiyat artışlarının daha üst seviyede belirlenmesi enflasyonu kamçılacaktır.

— Halen günümüzde sayıları 10 bin civarındaki Gider vergisi mükellefi ile 50 bine yakın işletme vergisi mükellefinin genellikle en basit defter tutma görevini gereğince yapamazken, getirilmek istenilen yeni sistemin başarısından rahatlıkla söz etmek mümkün değildir.

— Bir bakıma, bugünkü işletme vergisinde olduğu gibi, vergiyi ödeyen son safhadaki müstehlik görülmektedir. Bu da tüm muamele vergilerinin anti-sosyal özel-

liklerinin bir ifadesi olmaktadır. KDV'de nisbet farklılıkları ne kadar yapılırsa yapılsın, gelir arttıkça bunun azalan bir kısmının ancak tüketime gitmesi sonucu, vergi yüküyle gelir ters orantılı olmaktadır.

Sonuç olarak şu hususları belirtmekte ya da tekrarda fayda vardır: KDV' nin kabulünde Türkiye'nin kendi özel şartlarının önemle gözönünde tutulması gereklidir. Verginin başarısı, sistemin özelliği gereği yaygın uygulanmasına bağlıdır.

Uygulama özellikle sayıları 550 - 600 bini bulacak mükellef topluluğunun zorunlu olarak ortaya koyacakları sorunlarının halli, eğitilmiş, yeter sayıda etkin kontrol elemanlarıyla reorganize bir Maliye teşkilâtını gerektirecektir. Maliye Bakanlığı'nın KDV tasarısı üzerindeki çalışmaları yanı sıra, teşkilâtla ilgili eksikliklerini tamamlaması kaçınılmaz bir zorunluluk olmaktadır.

İktisatçılara Duyuru

Mezunlar Cemiyetinin hazırlamış olduğu üç renkli otolar için çıkartma cemiyet amblemlerimiz satışa çıkarılmıştır.

Adedi 10. TL. olan amblemlerimizden satın almak isteyenlerin Cemiyet Genel Merkezi — Galib Dede Cad. Tünel adresine başvurmaları.

Bu hususta bizlere yardımcı olunuz. Amblemlerden satın alınız. Yapıştırınız, satılmasına destek olunuz.

Genel Merkez

Yönetim Kurulu

1976'da ortaya çıkacak fiyat artışları karşısında en zayıf toplumsal grubun memurlar olacağı 1976 bütçesiyle şimdiden kesinleşmiştir. Geçen

yıl için D.İ.E. indekslerindeki % 20'yi aşan artışa rağmen katsayının aynı tutulmasının gelir bölüşümünü bozucu bir karar olduğu açıktır.

Ayın Sorunu

1976 Bütçesi

Dr. Burhan ŞENATALAR

İçinde bulunduğumuz ayların güncel ekonomik konularının başında 1976 bütçesi. 1 Aralık 1975 tarihinde T.B.M.M. ne sunulan bütçe tasarısının Bütçe ve Plân Karma Komisyonunda görüşülmesine, Meclis başkanlarının ve komisyonların seçilmesinin uzaması dolayısıyla oldukça geç başladı. Anayasanın 94. maddesine göre, karma komisyona ve meclislere tanınmış olan süre, bu gecikmeyle geçen yıllara oranla yarı yarıya kısalmış oldu.

1976 bütçesi geçen yılın bütçesine oranla önemli bir genişleme gösteriyor. Geçen yıl 107 milyar TL olan bütçe bu yıl tasarıda 153 milyara çıkarak % 43'lük bir artış gösteriyor. Maliye Bakanı bütçe görüşmeleri sırasında yaptığı açıklamada, uygulama sonunda 1975 bütçesinin harcamalarının 112 milyara, gelirlerin de (borçlar dahil) 108 milyara ulaşacağını açıkladı. Dolayısıyla iki yıl arasındaki artış oranı biraz azalıyor, fakat yine de yüksek. Harcamaların önemli oran-

da artış göstermesi gelirlerle ilişkili olarak önem taşıyor. Başka bir deyişle, harcamaların % 40 civarında artması, gelirlerin de yaklaşık oranda artmasını gerektireceğinden dolayı önemli.

1976 bütçesinde gelirlerle ilgili artışlar şöyle : Toplam vergi gelirlerinin 89 milyardan 121 milyara çıkarak % 38'lik bir artış göstermesi bekleniyor. Vergi dışı gelirleri de kapsayan genel bütçe gelirleri toplamının ise 98 milyardan yaklaşık olarak 139 milyara ulaşacağı umuluyor.

Vergi gelirlerinde acaba bu oranda yüksek bir artış beklemek gerçekçi mi? Son birkaç yıl için vergi gelirleri tahminleri ile gerçekleşen rakamları karşılaştırsak, şunu görüyoruz: Tahmine göre gerçekleşme oranı 1972, 1973 ve 1974 yıllarında sırasıyla % 86,5; % 106,3 ve % 97,4. 1975 yılı uygulaması sonunda da tahminlere ulaşılabileceği anlaşıyor. Gerçekleşen rakamlara bakılınca vergi gelirlerinde ortaya çıkan yıllık artışların pek küçük olmadığı dikkati çekmekte. Örneğin 1973'teki artış oranı % 32'ye yakın, 1974'teki oran % 25'i aşıyor, 1975'e ait oran da % 38'e yakın.

Vergi gelirlerindeki artışın yüksek olması tek başına fazla önem değil, çünkü bu artış bir yan-

dan fiyat artışları dolayısıyla, diğer yandan da millî gelir artışlarına paralel olarak doğuyor. Dolayısıyla vergilerin gayrisafi millî hasılaya oranı da % 16 çevresinde küçük oynamalar göstermekten ileri gidemiyor.

Vergi gelirlerinin fiyat artışlarından bağımsız olarak, yani gerçek anlamda bir artış gösterebilmesi değişik şekillerde mümkün olabilir : a) Vergi kapsamının genişletilmesi ile, örneğin vergiye tâbi olmayan mal ve hizmetlerin ya da gelir türlerinin vergiye tâbi kılınması ile, b) Vergi kapsamı aynı kalmakla birlikte, vergi oranlarının yükseltilmesi ile, c) Vergi idaresinde ve yargısında etkinliğin arttırılması ile, d) Vergi mevzuatında değişikliğe gerek göstermeden, vergi sisteminin gelir esnekliğinin yüksek olması sayesinde, başka bir deyişle millî gelirdeki yükselmelerin vergi gelirlerinde daha yüksek oranda bir artış yaratması sayesinde.

1976 yılında vergi gelirlerinde gerçek artışlara yol açması beklenen bazı tedbirler pek ayrıntılı olmasa da açıklandı. Tedbirlerin bir bölümü vergi idaresi ile ilgili. Vergi uygulamasında basitlik ve sür'at vaad ediliyor, vergi denetiminin daha yaygın ve etkin olacağı, vergi yargısının da daha sür'atli

kılınacağı belirtiliyor. Bu gibi «vaad» lerin etkisi hakkında bir tahminde bulunabilmek için, tedbirlerin ayrıntısını bilmek ve bu gibi adımların etkinliğinin verili ekonomik ve toplumsal koşullar içinde oldukça sınırlı olduğunu hatırlamak gerekir.

Vergi gelirlerini arttırması beklenen diğer değişiklikler arasında şunlar var : Gümrük Vergisinin kapsamının genişletilmesi, Emlâk Vergisine tâbi taşınmazlar için değer beyanının (beş yıllık sürenin dolduğu 1977 yerine) 1976'ya alınması, Taşıt Alım Vergisi ile Motorlu Kara Taşıtları Vergisi oranlarının yükseltilmesi vb. Bu gibi adımlar gerçekleştirildiği takdirde, vergi gelirlerinde gerçek bir artış doğacağı açık olduğu gibi, bu artışların düşük gelir gruplarını yakından etkileyeceği de söylenebilir.

Nihayet vergi gelirlerinde düşmeye yol açacak bazı tedbirlerden de söz edilmiştir. Örneğin en az geçim indiriminin yükseltilmesi yada telif kazançları istisnasının yükseltilmesi gibi girişimlerin (ki bunlar yükümlülükler lehine olan adımlardır) vergi gelirlerinde azalma yaratmaları kaçınılmazdır.

Yukarda kısaca ele alınan değişiklikler vergi sisteminde önemli adımlar sayılacak nitelikte değil

ve vergi gelirlerinde büyük artışlar yaratmaları beklenemez. Dolayısıyla bütçe tasarısında öngörülen % 38'lik bir artış ancak fiyat artışları sayesinde gerçekleşebilir. Fiyat artışları vergi matrahlarını yükselteceğinden düz oranlı vergilerde bile vergi gelirlerini yükseltici etki yapacaktır. Daha önemlisi, fiyat artışları dolayısıyla gelirler yükseldikçe artışı oranlı gelir vergisinde, matrah yükselmesine paralel olarak vergi oranlarında da bir yükselme doğacaktır. Bu gibi gelişmeler vergi gelirlerini yükselmiş gösterebilir, fakat açıktır ki, bu artışın önemli bir bölümü gerçek bir artış değildir. Nasıl ki, kamu harcamaları toplamında görülen artışın da önemli bir bölümü gerçek bir artış değilse.

Yukarda sayılan nedenlerle 1976 bütçesinde öngörülmüş olan yüksek oranlı artış ancak önemli fiyat artışları ile birlikte gerçekleşebilir. 1976'da fiyatlarda önemli artışların doğacağı da rahatlakla ileri sürülebilir. Bir yandan Fiyat Kontrol Komitesinin 1975 yılında sürekli olarak ertelemiş olduğu zamların 1976'nın ilk aylarında uygulamaya konması, diğer yandan kamu iktisadi teşebbüslerinin ürünlerine getirecek fiyat artışları, nihayet 1975 yazından sonra uygulanmış olan para politikasının etkilerinin ortaya çıkışı fiyatlar genel düzeyini yükseltecektir. Fiyat-

lardaki bu yükselme de bütçe gelirlerini şişirecektir. Sonuçta gelirlerde ve giderlerde gerçek olmayan bir büyüme gözlenecektir. Böyle bir bütçeyi ise (bu bütçeyi sunan Maliye Bakanının ileri sürdüğü gibi) bir «istikrar bütçesi» saymak kesinlikle olarak dışıdır.

Son olarak şunu da belirtelim ki, 1976'da ortaya çıkacak fiyat ar-

tışları karşısında en zayıf toplumsal grubun memurlar olacağı 1976 bütçesiyle şimdiden kesinleşmiştir. Geçen yıl için D. İ. E. indekslerindeki % 20'yi aşan artışa rağmen katsayının aynı tutulmasının gelir bölüşümünü bozucu bir karar olduğu açıktır. Dolayısıyla 1976 bütçesi bu açıdan da olumsuz bir nitelik taşımaktadır.

KARANFİL ÇİÇEKEVİ

İktisatlıların Hizmetindedir.

Şişli, Halasgârgazi Cad. No. 335/A

Tel: 46 33 34

Not: Şubemiz yoktur.

Açık Oturum

1975 Yılıının Ekonomik Eleştirisi ve 1976' daki bekleyişler.

**Katılanlar : Prof Mükerrerem HİÇ,
Prof. Erdoğan ALKİN, Doç Erol
MANİSALI**

Mükerrerem HİÇ

Ben konumu ana başlıklar altında şu şekilde topluyorum. 1975 yılında ortaya çıkan ve 1976 yılında söz konusu olabilecek en önemli sorunları ele alacak olursak bunlar enflasyon, ödemeler bilânçosu açıkları ve devalüasyon, kalkınma hızı, yatırımlar ve ekonomideki bünyesel değişme şeklinde gözükmemektedir. Şüphesiz başka sorunlarımız da vardır. Meselâ çeşitli piyasalarda mal dengersizlikleri gibi, bunu şimdilik bir kenara bırakmak istiyorum. Önce enflasyon konusunu ele aldığımız da şunu görüyoruz. 1974 den 75'e

ne olmuş 1976 da ne olması ihtimali söz konusudur. Hatırlayacağınız 1974 yılı çok şiddetli bir enflasyon yılı idi. Fiatlar % 32 civarında % 30 un üstünde artmıştı. Bunların da tabii çeşitli sebepleri vardır. Kıbrıs barış hareketi ve bunun gerektirdiği emisyon yanında asıl önemli sebeplerden birisi Avrupa ve Dünya piyasalarında ithal mallarının fiatlarının artmasıdır. Buna paralel olarak aynı zamanda ihraç mallarımız gıda malları, tarımsal ham maddeleri teşkil eden ihraç malları fiatlarımızın da artması diğer yönden işçi üç-

retlerinin son yıllarda geciktirilmiş olan ve 1974 de gerçekleştirilen artış ve yine 1973 sonlarında yapılması gerektiği halde 74 de geciktirilen zamlar. Bütün bunlar 1974 yılındaki şiddetli artışı izah eden başlıca faktörlerdir. 1975 yılına gelince: Acaba 1975 yılındaki fiyat artışları ne olmuştur? Şimdi elimizde maalesef güvenilir indeksler yok. Konjonktür dairesinin 10 aylık bir indeksi toptan eşya fiyatlarında % 11 artış olduğunu gösterirken, geçinme indekslerinde yine konjonktür dairesine göre % 22 bir artış olduğu ifade ediliyor. Diğer taraftan ilk altı aya baktığımız zaman yani 1975 yılının ilk altı ayında % 5,9 civarında bir artış kaydedildiğini yine aynı dairenin indekslerinden görmekteyiz. Diğer taraftan Maliye Bakanlığı tarafından yapılan açıklamalarda milli gelir yani milli hasıla cari fiatlarla % 26 civarında artmıştır deniyor. Burada reel artışı çıkartacak olursak % 18 civarında fiat artışı hiç olmasa milli gelir kapalı fiat indeksinin % 18 civarında olduğunu gösteriyor. Bütün bu keşmekeş içinde herhalde diyebiliriz ki, 1975 yılında bütün indeks hatalarına rağmen % 12 ila 16 en fazla belki % 18 civarında bir artış olmuştur. % 18 den fazla tahmin etmiyorum, daha düşük olması, ihtimal dahilinde. Demekki 1975 yılında fiat

artışlarında belirli, ciddi ve bir yumuşama var. Bu yumuşamayı biz çeşitli müşahedelerle deçıkartabiliriz tahmin ediyorum.

Birçok sınaî mamüllerinin fiyatları aşağı yukarı aynı kaldı, bazılarında artış oldu. Diğer taraftan demir çelik fiatlarında düşürölme oldu. Tarım girdileri suni gübrelerde gene bir düşürme söz konusu oldu. Demekki bu müşahedelerde fiat artışlarının 1975 yılında fazla olmadığını kanıtlamaktadır. Burada mal dengesizliklerini de hesaba katmamız lazım. 1974 yılındaki mal dengesizlikleri ve bunun doğurduğu fiat artışlarına karşı 1975 de mal dengesizliklerinde belirli bir azalma olmuştur. Bu fiat artışlarının yumuşamasında 1975 yılında şu gibi başlıca faktörlerin rol oynayabildiğini söyleyebiliriz. Birincisi gerek başlangıçtaki fiat artışlarının yumuşaması diğer taraftan devalüasyon söylentilerinin sönmesi dolayısıyla bir stok çözümü olmuştur. 1975 yılı başlarında 1974 e kıyasla bu stok çözölmesi şüphesiz önenli bir rol oynamış bulunabilir. Diğer taraftan 1975 yılında ciddi bir ücret artışı hiç olmazsa 1974 yılına göre bir ücret artışı söz konusu olmamıştır. Fakat şüphesiz ki, bu fiat artışındaki düşmenin en büyük amili yine dış etken olarak gözüüyor. 1975 yılında ithal malları fiatlarında Dünya piya-

salarında, Avrupa piyasalarında belirli bir düşme söz konusudur. Bu düşme Türkiye piyasasında ithal malları fiyatına da intikal etmiştir. Bu intikal da sınai ham madde açısından bir miktar gecikmeli bir yansıma şeklinde olmakla beraber, yine de kanaatimce en önemli faktörlerden birisi de 1975 yılındaki fiat düşüklüğünü başlıca veyahut en önemli nedenini teşkil eder. 1976 yılında acaba fiat artışları ne olabilir dediğimiz zaman şu gibi gelişme ihtimalleri üzerinde durabiliriz. 1976 yılındaki fiyatları şu hususlar etkileyecektir. Birincisi 1975 yılının son aylarında önemli ölçüde bir emisyon artışı var, gerçi bu son bir iki aydır kontrol altında tutulmak istenmektedir, ama yine de ikinci yarıdaki emisyon artışının fiatlar üzerinde bir gecikmeli tesiri 1975 den 76 ya intikal edebiliriz. İkincisi muhtemelen bu ikinci yılda bir ücret artışı talepleri söz konusu olabilir. Üçüncüsü birçok mamüllerde fiat zamları fiat kontrol komitesinde bekletilmektedir. Bunlar artık gerçek dışı fiatlar yürütüldüğünde karaborsaya neden olduğu için bu zamların gerçekleştirilmesi gerekecektir. Bunlar hep fiat artışını arttıracak yönde birtakım faktörlerdir. Bunun yanında bir hususa daha işaret etmemiz lâzım, iç tasarruf açığı son yıllarda 1974 dahil olmak üzere özel

harcamalar özel yatırım ve özel tasarrufu ele aldığımızda, bu açıdan bir azalma görüyoruz. Diğer faktörler bu sefer lehte olarak gözüküyor, en önemlisi dış ülkelerden intikal edilen, yansıyan fiyat artışlarıdır. Elimizdeki göstergelere göre, Avrupa ülkelerine göre fiat artışları düşme yoluna gitmiştir ve bugünkü düşme 1976 yılında da devam edecektir. O halde ithal mallarımız, 1976 yılında fiatların fazla artış göstermemesinde bir rol oynayacaktır. 1976 yılında fiyatları etkileyecek bir diğer faktör ise şüphesiz bütçe politikasıdır. Acaba bütçe politikası ne olacaktır. Bu hususta kesin birşey söylenemez. Elimizde daha henüz yeni yayınlanmış 1976 bütçesi var, fakat bu bütçenin gerçekçi rakkamlar ihtiva ettiğini söylemek çok güç. Öyle büyük artışlar öngörmüştür ki, gerek yatırımlardan gerek cari harcamalarından, gerek vergi gelirlerinde ve aynı zamanda iç istikraz da öyle büyük rakkamlar öngörüldü ki, 1975 yılı bütçesine kıyasla bu artışlar % 40 ila 45 civarında gözüküyor. Şimdi dikkat ederseniz 1976 bütçesine göre 1975 de gerçekleşen rakkamları ele aldığımız zaman bu artış çok daha fazla olacak ve demekki bu rakkamlar tamamen geçersiz ve gerçekleşmesi imkânsız rakkamlar bu durumda acaba bu bütçe

enflasyonistmidir? yani böyle bir bütçe uygulaması ekonomiye enflasyonist yönden mi etki yaratacak, yoksa denge mi verecek? bunu kesin söylemek mümkün değil. O halde bütçeyi bir kenara atacağız ve fiilen uygulanan mali politikaya bakacağız. Ben fiilen uygulanacak olan mali politikada itidalli davranılacağı kanaatindeyim. Şöyle ki, her zaman olduğu gibi gelirler istenilen bütçede tesbit edilen seviyede gerçekleştirilecek, gelirlerin gerçekleştirilememesi karşısında belki yıl ortalarında belki gelir arttırıcı tedbirler alınacak. Ama daha çok bu gelir artışının fazla olması karşısında kamu yatırımları, bütçe tahlilleri bir kenara atılacak, daha düşük kamu yatırımları harcamaları gerçekleştirilecek ve böylece bir denge, fiili bir denge kurulmuş olabilecektir. Bütün bunların bir muhasalası olarak şunu da söyleyebilirim; herhalde 1976 yılı fiat artışları açısından kötü bir yıl olarak gözükmüyor. 1975 yılından pek fazla farklı olacağı tahmin edilemez.

ERDOĞAN ALKİN

Ben ödemeler dengesi sorunu ele almak, işlemek istiyorum

ama daha önce gayri safi milli hasıla tahminleri ile buna paralel olarak fiatlar genel seviyesinin 1975 yılındaki seyri ve 76 ya enflasyonun yansımaları üzerine bir iki söz ben de söylemek istiyorum. Sayın Hiç'e 1-2 ilâve yapmak istiyorum sayın Hiç aslında endekslerle ve kapalı gayri safi millî hasıla deflatörü endeksine dayanılarak doğru teşhislerde bulunmuştur. Yalnız gayri safi milli hasıla deflâtörüne dayanılırken ki, bize daha gerçekçi geliyor çünkü % 18 civarında bir fiat artışını 1975 yılında öngörüyor acaba % 15 - 18 civarında bu gayri safi milli hasıla tahmini gerçekçi midir? diye üzerinde düşünmek gerekiyor. Şöyle bir söz de var, bu yıl yatırımlar gayri safi milli hasılanın % 21'i oranında gerçekleşecek. Yani 110 milyar lira civarında gerçekleşecek. Aslında tahminlere baktığımızda kamu yatırımları için söylenen, resmi ağızlardan söylenen tahminlere ve özel kesim yatırımları için yapılan tahminlere baktığımızda adeta bunun da üstünde bir yatırım gerçekleşmesi olabileceği gibi bir izlenim uyandırıyor. Şimdi 525 milyar liralık gayri safi milli hasıla rakkamı ile birlikte bu yüksek yatırım rakkamı bir

arada ele alındığında geçen yıl ki, gayri safi milli hasıla genel denge tablosu içinde ortaya çıkan bir tutarsızlık tekrar ortaya çıkabilir mi diye bir tedirginlik doğuyor doğrusu. Çünkü eğer kapalı deflötörün % 15 ila 18 den yukarı gözükmemesi için, bilmiyorum böyle olduğu hakkında kesin bir kanı sahibi değilim. Fakat kapalı deflasyonun fiyat artışlarının bir göstergesi olabileceği için 15 ila 18 civarında tutturulması gibi düşünce ile gayri safi milli hasıla cari fiyatlarla 525 milyar lira civarında tahmin ediliyorsa ve fakat yatırımlar için çok yukarı sözler söyleniyorsa şöyle bir tutarsızlık ortaya çıkabilir. Geçen yılki kişi başına tüketim harcaması rakkamından daha düşük bir kişi başına tüketim rakkamıyla karşılaşabiliriz ki, geçen sene bu iş oldu bu sene de tekrar böyle bir tutarsız sonuçla karşı karşıya gelebiliriz. Genellikle tahminlerle ilgili gerek istatistik enstitüsü gerek Devlet Plânlama teşkilâtı rakamlar verirken genel tablo, denge tablosu çerçevesi içerisinde çok fazla ayrıntıya gitmediklerinden daha sonra yani bir sonraki yılın ortalarına doğru tahminler düzeltilirken bu tutarsızlıklar ortaya çıkıyor. Benim korkum şudur ki, gayri safi milli hasıla rakkamı 525 de tutulurken yatırım için yüksek rakkamlar söylenirse sonunda tekrar edeyim gene ge-

çen yılki tutarsız sonuçlarla karşı karşıya gelebiliriz. Yani geçen yıldan bu yıla kişi başına tüketim harcamaları rakkamının düşmüş olduğu gibi garip bir sonuçla karşı karşıya kalabiliriz. Fiyat endeksleri gerçekten bize bu yıl fiyat artışlarının geçen yıldan daha yavaş olduğunu gösteriyor ki, bu doğaldır çünkü bu yıl geçen yılki fiyatları hareketlendiren etkilerin büyük bir kısmı ortada yoktur. Yalnız şunu söyleyim ki, bu fiyat endeksleri genellikle toptan eşya fiyatları endeksleri borsalardan alınan resmi endeksleri fiyatları yansıttığından bu fiyatlarda eğer bir artış yoksa tabidir ki, endeks daha düzgün bir artış gösterecektir, daha ılımlı bir artış meydana getirecektir. Tabii endekste bir eksiklik şeklinde bunu söylüyoruz. Geçinme endeksi aslında biraz daha gerçekçi olmaktadır Bu yıl gerçekten fiyatlar resmi ağızlardan söylenenin üstünde gerçekleşti. Geçinme endeksi fiyatları, resmi fiyatların üstünde olduğu izlenimini de bizde uyandırıyor 1976 yılına doğru yansımada yine sayın Hıç'ın dediği gibi büyük ve hızlı bir enflasyonla karşılaşılıyabilinir yalnız yine tekrar 73 den 74 e geçerken ortaya çıkan bir durumla da karşı kar-

şıya olduğumuzu hatırlayalım. Çünkü fiat kontrol komitesinde bir sürü zam talebi var ki durdurulmuş ve ertelenmiş durumda. Gerçi bunların birçoğu fiilen gerçekleşmiş ama resmi fiat olarak henüz daha endekslere yansımamıştır. Artış olarak bunu biliyoruz. Sonra yine daha bugünkü gazeteleri okuduğumuzda görüyoruz ki, PTT zammı durdurulmuş durumda. Demekki tekrar kamu iktisadi kuruluşların - dan bir zam baskısı var bu da ertelenmiş durumda bunun yanında para arzında yılbaşından sonra % 30 a varan bir artış meydana geldi. Son aylarda Bangnot hacminde bir duraklama var. Başarılı bir gerileme var ama sene içindeki para arzı artışı çok önemlidir. Bunun gelecek yıla enflasyonist bir etki yansımaları yaratacağı düşünülebilir.

MÜKERREM HİÇ

İkinci önemli sorununuz ödemeler bilançosu ve devalüasyon sorunudur. Gerçi buna diğer arkadaşlar da ödemeler bilançosunu inceledikçe ele alacaklar. Fakat konunun önemi olsun iç faktörlerle enflasyonla ilişkisi olsun, dolayı - sıyla burada ben de ayrıca kısaca incelemek istiyorum. Biliyorsunuz

ödemeler bilançosu sorunu 1974 yılında çıkmıştır. 1970 devalüasyonundan sonra çeşitli faktörlerin etkisiyle, özellikle işçi döviz gelirlerinin artması ödemeler bilançosu sorunlarını ortadan kaldırmıştır. 1974 de bu sorun tekrar karşımıza çıktı ve bu sorunda şüphesiz başlıca rolü oynayan dünya konjonktürü idi. Ve bunun yanında hemen belirtiyim. Şimdi 1974 yılındaki ödemeler bilançosu sorunu şüphesiz rezervlerde bir azalma yoluyla telafi edilmiştir. 1975 yılına gelince, 1975 yılı ödemeler bilançosu sorunları açısından çok kritik bir rol oynayabilirdi. Önemli sorunlara yol açabilirdi, fakat bu kere de yeni bir tedbir imdada yetişmiş gözüküyor. O da dövize çevrilebilir mevduat, resmi çevrelerden ifade edildiğine göre son aylarda dövize çevrilebilir mevduat 900 Milyon dolara ulaşmıştır. Bunun yanında şüphesiz 1975 yılında yine iyi bir tarım mahsulu idrak etmemizin de bir payı ihracat açısından bir payı olacaktır ve nihayet 1975 de kendini gösterdi. Fakat önümüzdeki yıllarda kendini gösterecek olan bir yeni tedbir var o da sanayi, ihracatta vergi iadesi oranları arttırılmıştır. 1971 ile 72 yıllarında vergi iadesi oranı % 24 civarındaydı. 1973 yılında bütçe mülahazalarıyla varidatı azaltmak kastiyle bu oran fiilen % 10 civarında indirilmiştir. % 24 den

14'e düşmüştür şimdi tekrar % 10 artış ki, bu artış önemli sayılabilecek bir artıştır. Yine hatırlıyacaksınız bu 1974 yılı ve 74 yılında dan öncesinde alınan bir dizi tedbirler daha var. Bu da şudur; küçük çaplı devalüasyonlar yapılmıştır. Ve bunun yanında para ayarı yapılmıştır. Bunları da hesaba kattığımızda 1970 yılından bu yana yapılan devalüasyonlar, yine elde edilen fiat avantajı 1970 den bu yana Avrupa ve Türkiye deki fiat farklarını henüz yememiş bulunmaktadır? Acaba 1976 yılında ödemeler bilançosu açığı önemli bir sorun yaratır devalüasyon gerektirmiş? Ben bu konuda, böyle bir tedbire 1976 yılı için başvurulacağını sanmıyorum. 1976 yılında ne yapalım, gelişme hızını yükseltmek ve yatırımları arttırmak için teşebbüste bulunacak olursak; tedbirlerimizi şöyle özetleyebiliriz. Kamu tasarruflarını ve kamu yatırımlarını arttırmak üzere bir vergi reformu yapmak zorundayız. Vergi veridatını bu şekilde arttırmalıyız. Bunun yanında iktisadi devlet teşekküllerini yeniden düzenlememiz gerekmektedir. Savunma yatırımlarını ise yeni baştan ele almak ve daha dikkatli ve bütçeye daha az yük teşkil eder, biçimde düzenlemek gerekecektir. Özel yatırımlarda ise, özel tasarrufları ve özel yatırımları arttırmak üzere, kontrol ve teşvik

unsurlarını bir arada uygulamamız yani özel yatırımlar, özel üretim hem kontrol edilmeli hem teşvik edilmeli. Sermaye piyasası da biran önce açılmalıdır. Bünyesel değişme açısından bunun kalkınma hızına etkisi açısından şunları söyleyebilirim. Sanayileşme modelimize devam etmek, sanayileşmeye devam etmek şüphesiz faydalıdır. Bu safhada yurt sathına yaygın bir sanayileşme temayülü gözüküyor. Bunun yanında tüketim malları yanında, temel sanayi girdilere ve yatırım mallarına doğru bir kayma gözüküyor. Bunun yanında da aile şirketleri, özel şahsi şirketler yanında halka açık A. Ş. ler niteliğindeki şirketlere bir yönelme gözüküyor. Bunların devam etmesi gerekir. Ama bunun yanında benim kanatımda Tarım kesimi öncelikle artık ele alınmalı, yeniden ve yeni bir ağırlıkla ele alınmalı, verimliliği artıran ekilebilir araziye genişleten tedbirlere bunun için gerekli olan alt yapı yatırımlarına ve organizasyonuna biran önce girmeliyiz. Bu şekilde tarım teşviki uzun vadede sanayi içinde faydalı olacak sanayiye, ekonomiyi de uyaracaktır.

ERDOĞAN ALKIN

Ödemeler dengesi konusuna gelince aslında son birinci yıla

baktığımızda gerçekten karamsar bir havadan iyimser bir havaya belki fazladan iyimser bir havaya girdiğimizi görüyoruz. Çünkü ödemeler dengesi bir sorun olmaktan çıkar gibi gözükte. 1973 e doğru gerçekten rezervlerde bir artış meydana geldi. Fakat 74'de durumun aniden değiştiğini gördük. Tekrar bir ticaret açığı, önemli bir ticaret açığı ve cari işlemler açığı ile karşı karşıya kaldık. 1975 yılında bunun çok daha büyüğü ile karşı karşıyayız. Soruna şöyle ödemeler dengesine kuş bakışı baktığımızda daha başka bir açıdan da yaklaşabiliriz. Son üç yıl, 75 yılı dahil ihracat 1,3 milyar dolar civarında, olduğu yerde sayarken, ithalat 2 milyar dolardan başlayarak önce % 80 lik sonra % 30 luk dev sıçramalarla, dev adımlarla büyümüş ve gelmiş. Şimdi 75'in acaba ödemeler dengesini nasıl bağlayacağız? 75 in sonu yokmuş gibi gözüküyor. Gerçi yıl sonuna doğru ithalatın 5 milyar dolara yaklaşacağı ihracatın ancak 1,3 Milyar dolar civarında kalacağı ve dış ticaretin 3,7 milyar dolar açık vereceğini tahmin edebiliyoruz. Görünmeyen işlemlerden işçi dövizleri ve diğer görünmeyenler 1,4 milyar dolar civarında bir döviz olanağı sağlayabilir ve cari işlemler dengesi

bu yüzden 2,3 milyar dolarlık bir açıkla bağlanabilir. Olağan sermaye hareketleri yıl sonuna kadar 700 milyar dolar sağlayabilecek gibi gözüküyor. Bunun üstüne 800 - 900 milyar dolar civarında olağanüstü sermaye hareketlerini yani dövize çevrilebilir mevduatı da eklediğimizde bir de 750-800 milyar dolar kadar rezervden ekleme yaptığıımızda bu senenin ödemeler dengesini bağliyabiliyoruz. Rezervimizin yarı yarıya inmesi pahasına yılbaşında 1,5 milyar dolar rezervle başlamıştık. Bunun 750 milyon dolara inmesi muhtemel, 76 yılında ödemeler dengesi ne olabilir? Bu sefer işe tersinden başlayalım. İşçi dövizlerinde büyük bir azalma olmayacağını var sayabilir. Yani 1,3 milyar dolar civarında gerçekleşebilir. Diğer görünmeyen işlemler de belki bunun üstüne 200-300 milyon dolar olarak getirebilir. Olağan sermaye hareketlerinin ve olağanüstü sermaye hareketlerinin iyimser bir tahminle birer milyon dolar döviz sağladığı olanağını düşünelim. Bunun üstüne eğer rezervde kalan 750 - 800 milyon dolarlık döviz de ekleyecek olursak önümüzdeki yıl 5,6, 5,8 oranında ithalat yapma olanağımız ortaya çıkıyor ki, bu da önümüzdeki yıl Türk ekonomisinin ithal gereğini karşılayabilir. Yani 76 yılında tabii biraz iyimser tah-

minler yaparsak kalemler konusunda 1976 yılında da ödemeler den-
gesini sağlayabiliriz. Fazla bir sı-
kıntıya girmeden 1977 için konuş-
mak herhalde çok daha erken çün-
kü çok büyük sorunlar da olabiliir
yahut küçük sorunlarla da karşı kar-
şıya kalabiliriz. Şimdilik sorunlar
daha da büyüyecekmiş gibi gözü-
küyor ama bugünün dinamik Dün-
yasında iki sene sonrasına ait tah-
min yapmak belki anlamsız bir tah-
min oluyor. Burada belli başlı ka-
lemler için söylenebilecek bazı hu-
suslar var. Niye ekonomideki ithal
gereği bu kadar hızla artıyor. Bu
konu üzerinde son aylarda çok ha-
raretli bir tartışma var. Acaba Tür-
kiye sanayileşme politikasını yan-
lış mı seçti, yani ithal ikamesi sa-
nayı ile işe başladı, ihracatın teş-
vikini geri planı attı. Bugün eğer
bu politikanın yanlış olduğunu gö-
rürssek sanırım artık bu konu üze-
rinde çok genel ve geniş lakırdı
söylemekten çok, ayrıntılı bilgilere
dayanılarak sanayinin bünyesinde
ne gibi değişiklikler yapmak gerek-
tiğini saptamak lazım. Yoksa sana-
yinin bünyesi biraz çarpık olmuş-
tur, şimdi artık bu sanayiye de-
ğiştirmek lâzımdır şeklindeki tartış-
maların daha bir sene devam etme-
si sanırım oldukça büyük sakınca-
lar yaratacaktır. İthal ikamesi sa-
nayı ile, kurulmasında mutlaka ya-
bancı girdi kullanılması gerekli o-
lan sanayiye birbirinden ayırmamız

gerekıyor. Bugün çok savunulan
belki de fazla apartmalı olarak sa-
vunulan ağır sanayi kuralım, maki-
na yapalım, fabrikalar kuralım der-
ken bunların hepsi kurulurken yine
önemli miktarda döviz gereği yara-
tacaklarını da unutmayıalım. İthal
ikamesi sanayii derken biz tabii
başka tür genellikle dayanıklı tü-
ketim malları üreten ve bu yüzden
büyük ithal girdisi kullanan sanayi-
leri kastediyoruz. İhracat açısın-
dan yine söylenebilecek bir iki söz
var. İhracatın teşviki acaba vergi
iadesiyle artık yürütülebilir mi, da-
ha doğrusu vergi iadesiyle ihracat
gerçekten teşvik olunuyor mu? Bu
kez yöntem üzerinde düşünmemiz
lazım vergi iadesi nedir? Üretimde
alınan çeşitli vergilerin ihracat sı-
rasında ihracatçıya geri verilmesi,
ama acaba Türkiyedeki muhasebe
sistemi üretim sırasında alınan
vergilerin kesin olarak tesbitini
sağlayabilir mi? Sağlıyamıyorsa aca-
ba bu vergi dediğimiz meblağların
ihracat sırasında ihracatçıyı ger-
çekten teşvik eder mi? yoksa iç
piyasa için üretimi de beraber mi
teşvik eder, sanırsam artık ihracat-
ta vergi iadesinde gerçeği bir yer-
de oturtmak lazım. Çünkü şimdiye
kadar bu ihracatta vergi iadesinin
bir pirim olmadığını bir süspansi-
yon olmadığını uluslararası alanda
haksız rekabet koşulları yaratmadı-
ğını savunduk ama ilk kez Avrupa
ekonomik topluluğundan özellikle

tekstil mamullerine tanınan yüksek vergi iadesinin pekala haksız rekabet koşulları olduğunu iddia eden birtakım görüşler var. Hele o Avrupa topluluğu ki, tekstil sanayiini geleneksel saydığı için kulak arkasına attı, bizim gibi ülkelere kaydırmağa çalışan bu Avrupa ekonomik topluluğu şimdi bugün istihdam sorunuyla karşı karşıya kalınca bu geleneksel kesimin pek de öyle yabana atılacak kesim olmadığını anlamış ve sadece Türkiye'den gelen tekstil mamullerinin değil, Dünyanın diğer yerlerinden gelen ucuz tekstil mamullerini de sınırlama üstüne sınırlama koymak peşinde olan bir toplulukla ticaret halindeyiz. Bu mamullerde dövize çevrilebilir mevduat açısından yeni olanaklar sağlanması konusunda sayın Hiç'le ben de yüzde yüz beraberim. Gerçekten bu sene bize büyük olanak sağladı. Bunda belki şöyle bir sakınca olabilir. Bunların çoğu kısa vadeli kredi görünümündedir. Gelecek yıl tekrar bu kalemden bir olanak yaratılmak isteniyorsa vadeleri geldiğinde (çoğu 12-13 ay vadeli kredilerdir bunlar) hem bu kredileri geri ödemek hem de bunun üstüne bir o kadar daha dövize çevrilebilir mevduat bulmak durumunda olabiliriz.

Bunlar geri ödenirken ayrıca bir de söylenti var devamlı bir şikayet konusu dövize çevrilebilir

mevduat özellikle kredileri kendisinden kat kat genişleterek bir enflasyonist baskı yaratmıştır. Bu bir, ikincisi merkez Bankası dövize çevrilebilir mevduata dayanılarak bütün bankalara hemen hemen aynı payda kredi açma olanağı verdiğinden bankalar arasında bir eşitsizlik yaratılması şikayetiyle de karşı karşıyayız. Bunun tabii teknik ayrıntısını ben bilemiyorum. Fakat çeşitli çevrelerden büyük şikayetlerin de geldiğini görmekteyiz. İşçi dövizleri açısından bir yavaşlama olduğu muhakkak gelecek sene bu yüzden bir artış bekleyemeyiz. Fakat çok büyük çapta azalma önümüzdeki yıl meydana gelmeyebilir. Orta doğu ülkeleriyle ilişkilerimizde 76 senesinde yeni olanaklar var sadece ikili anlaşmalar yoluyla yürütebildiğimiz sürece burada işçilere yeni iş imkanları sağlayabilir, yine ortadoğu ülkeleri bir de uluslararası taşımacılıkta yeni olanaklar sağlayabilir. Yalnız burada çok sakıncalı bir durum var. Çünkü bizim uluslararası taşımacılıkta genellikle komşu ülkelerde Bulgaristan'da dahil olmak üzere ve avrupa ülkeleriyle yaptığımız taşıma anlaşmalarında şimdiye kadar batı ülkeleri, bizden kaç kamyon ise, sizden de o kadar kamyon esprisinde anlaşma yapmışlardı. Ama şimdi görüldüğü İranla, diğer Ortadoğu ülkelerinde olan taşımacılıkta bu kendileri için olarak 2.000. —

3.000 kamyon lafları geçiyor. Endişemiz şudur ki, Başbakanımız Bulgaristan'a gittiğinde acaba kendisine anlaşılmayı bu yolda değiştirme şeklinde bir fikir telkin edildi mi? Eğer biz bu fikir telkin edilip batı ülkelerini komşularımız dahil olmak üzere bu tipde bir trafik arttırımı talebini kabul edecek olursak sanırım ki, Ulusal taşımacılığımız daha doğmadan ölür. Çünkü bu kadar büyük bir trafik, bizim Ulusal taşımacılığımızın rekabet etmesine olanak yoktur ve buradan gelecek olan döviz olanakları durabilir. Devalüasyon konusunda son olarak birkaç söz söylemek isterim. Dolar 17.— TL. sözleri dolaşmaktadır. Bu yüzden devalüasyon önerileri var, devalüasyon önerilerini ileri sürenler genellikle üç grup içerisinde düşünülebilir. Bunların bir kısmı küçük devalüasyonların kısa aralarla yapılmasını önerenler, diğer bir grup büyük bir devalüasyon yapmayı önermektedir. Bir üçüncü grup çok abartmalı bir devalüasyon yapmayı mesela 1 dolar 25 TL.sı gibi bir devalüasyonla ihracatın büyük çapta teşvik edileceğini ve ithal ikamesi sanayilerinin ağır ihracata yönelik sanayiler haline geleceğini savunuyorlar. Şu veya bu bence burada devalüasyon hususunda iki durumla karşı karşıyayız. Birisi Uluslararası para fonunun devamlı

kararsız tutumudur. Önceleri 70'lere kadar büyük devalüasyonlar önermiştir. Uluslararası para fonu bütün az gelişmiş ülkelere veyahut gelişmekte olan ülkelere aynı kabın içerisinde gördüğü için sanmıştır ki, falanca ülke için geçerli olan bu tedavi filanca için de geçerlidir. 70'den sonra bir ara uluslararası para fonu bu kez kısa aralıklı küçük devalüasyonlar önerdiğini görüyoruz. Fakat son duyduğumuz haberlere göre söylentinin doğruluğunu tahkik etmek kanıtlamak olanaklı yok. Ama tekrar büyük çaplı bir devalüasyon öneriyor. Bence Türkiye'de devalüasyon söylentilerinin veya Türk parasının aşırı değerlenmesinin yarattığı spekülasyon bekleyişlerin körüklediği ithalat talebini duraklatmak için hükümetlerin adeta şu dokunulmaz kutsal sayılan dış politika gibi şimdi çok iyi tartışılıyor ama yani uzunca bir süredenberi devalüasyon konusunda da artık çok fazla dönemeçte olmayan bir politika saptamaları ve kesin olarak ortaya koymaları gerekiyor. Kısa dönemli ufak ufak ayarlamalar mı yapacağız, yoksa belli süre bekleyip yüksek oranda devalüasyonlar mı yapacağız. Eğer bu kesin olarak bilinebilirse sanırım hiç olmazsa spekülasyon ithalat talebi duraklayabilir. Kendi kanıma göre devalüasyon Türkiye'nin dış dengesini dü-

zenlemedeki araçlardan bir tanesidir. Ama birincisi değildir. Ve bu yüzden de Türkiye 1976 yılında çeşitli baskılarla iç ve dış politik baskılarla bir devalüasyon yaparsa bunun ödemeler dengesine çok büyük bir şifa getireceğini ve Türkiye ekonomisinin bünyesini çok önemli çapta değiştireceğini sanmıyorum. Muhtemelen kısa bir dönem sonra başladığımız bir noktaya tekrar geleceğiz.

EROL MANİSALI

Ben konuşmamı biraz daha farklı açıdan başlayacağım. Önce, 1975 deki daha sonra 1976 da beklenen dünya ekonomisindeki olmuş ve olacak durumu tahminleri ortaya koymaya çalışacağım ve özellikle Türkiye açısındaki ve Türkiye'nin dış ekonomik ilişkileri açısından önem gösteren batı avrupadaki ekonomik durumun 1975 de ne durumda olduğu 1976 daki tahminlerle bunların Türkiye'nin dış ekonomik ilişkileri ödemeler bilançosu üzerindeki yansımaları kabaca açıklamaya çalışacağım. 1975'de dünya genel durumu, fazla istatistiklere inmiyorum, bildiğimiz şeyler, fi-

at artışları, işsizlik sınai üretimdeki duraklama, özel tüketim harcamalarındaki duraklama gibi temel ana özellikleri gösteriyor ki, 1975 sonunda Dünya toplam ticaretinin kıymet olarak % 5, % 6 oranında bir genişleme göstereceğini tahmin ediyoruz. 1975 sonuna kadar bir önceki yıla oranla kıymet olarak bu oldukça düşük. Daha önceki 4-5 yılın ortalaması alındığı zaman Türkiye açısından dış ekonomik ilişkilerimizde ve ödemeler dengesinde batı Avrupa ve özellikle Avrupa ekonomik topluluğu önem taşıyor. Avrupa Ekonomik topluluğunda durum 1975 de genel görünüş : fiat artışları daha önceki yılların ortalamaların oldukça üzerinde alışılmamış bir seviyede % 12,5 civarında, Avrupa Ekonomik topluluğu hatta batı avrupanın tümü açısından, batı avrupanın ithalatındaki azalma ihracatındaki azalmadan daha fazla olduğu için ödemeler dengesi iyi bir durumda oldu. Sınai üretimde duraklama var. yalnız 1975 in son baharında sınai üretim açısından bazı canlanmaların ortaya çıktığını görüyoruz. Tüketim harcamaları düşük, bunu telafi için kamu yatırımlarına büyük önem verildiğini görüyoruz. Avrupa ekonomik topluluğu ülkelerinde kamu harcamalarını artırarak ekonomi içindeki özel tüketim harcamalarındaki azalışın tela-

fisi yoluna gidilmektedir. Yine Batı avrupada özellikle Avrupa ekonomik topluluğunda 1976 için beklentiler ana çizgi olarak şu şekilde özetlenebilir. Ücret artışları ve kar artışlarını teşvik edici bir ekonomik politika 1974 sonunda ve 75 için de işsizliği bir numaralı problem olarak Batı Avrupa benimsemiştir. Bunun yine aynen devam ettiğini görüyoruz. 1976 için ileri sürülen politikalarda ücret artışları, kar artışları ve tabii bunun arkasında ekonomi talep artışlarını tahrik etme amacı yatıyor. Bunlar sadece düşünceler şeklinde değil, Hükümetlerin hazırladıkları ayrıntılı raporlar ve benimsedikleri prensipler olarak ortaya çıkmış bulunuyor. Şu halde özel harcamaları arttırmak kamu harcamalarını 76 için de arttırmaya devam etmek yatırımların ve sınıai üretimin teşviki başlangıçta da söylediğim gibi kâr ve ücretin arttırılması temel politika oluyor. Batı Avrupa için 1976 da yine aynen 1975 de olduğu gibi % 12-13 civarında bir fiyat artışı beklenmektedir. Bu noktada sayın Hışte bilmiyorum bana katılıyormu, katılmıyormu yani fiyat artışlarını teşvik edici bir grup var. Şimdi Batı avrupadaki bu uygulamanın ve kararların Türkiye'ye yansımaları acaba ne şekilde olabilir. Bunlar önce tamamen Türkiye'nin elinde olmayan eksojen faktörleri ne şekilde etkilediğini açıklamaya çalışalım

Türkiye'nin dışında gelişen olayların Türkiye'ye etkisi şeklinde açıklamaya çalışıyorum. İhracatımız açısından belki olumlu bir gelişme olarak düşünülebilir. Çünkü 1975 içinde Batı, ithalatını çok önemli ölçüde kısmıştı. İhracat düşmesini telafi etmek için ve bunda da başarılı oldu. Ödemeler dengesi fazlalarla kapanabildi. 1975 içinde gerek stokları kısmen telafi etme, yenileme, yatırımları, talebi teşvik etme politikası, içinde kısmen çok düşürülen ithalatı azaltma politikasından vazgeçilecek ve ithalatın arttırılması, Avrupa açısından ortaya çıkacaktır ve bunun da Türkiye ihracatını olumlu etkilemesi beklenebilir. Burada hemen şunu belirtiyim ki, Türkiye'nin ihracatını olumlu etkilemesi beklenebilir. Türkiye'nin ihracatı dünya nisbi fiyatlarına göre az etkileme, Dünya nisbi fiyatlarına göre az duyarlı olan bir yapıya sahip. 1972 - 1973 yılları bunun açık örneklerini meydana getiriyor. Ancak büyük pazarımız olan Batı Avrupa bizden fazla mal, daha doğrusu üçüncü ülkelerden fazla mal aldığı zaman bizim ihracatımız artmış oluyor. Bir bakıma fiatlardan çok onların miktar alımlarıyla ilgili bir husus oluyor. 1976 içinde bu şekilde ithalatın genişleme durumu ortaya çıktığında Batı Avrupa açısından özellikle Avrupa ekonomik topluluğu açısından, 9 ülke açısından,

Türkiye ihracatını miktar olarak satabileceği ürünler bakımından, çünkü sınai kesimimizin ihracat durumu biliniyor. Stok durumu vesaire gibi sorunlarımız söz konusu değil, Arz elastikiyemiz belirli, sınai kesimde ancak belirli 4-5 ana tarıma dayalı mal grupları bakımından elimizde bazı stoklar kalmaktadır. Bunların sürümü bakımından 76 olumlu bir yıl olarak görünüyor. Türkiye dış ekonomik ilişkilerde ödemeler dengesinde işgücü bakımından da etkili olacak gibi görünüyor. O da ilk açıkladığım ekonomik nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan bir sonuç değil. Şu şekilde; halen geniş bir işsiz kitlesi var. Batı Avrupa'da 1970 - 1976 sınai üretimin genişlemesi, iç talebin artırılması belki işsizlik oranında bir düşmeye neden olabilecektir. Belki de yeni ilâve işgücü talebi ortaya çıkabilecektir. Bu iktisadi duruma rağmen, gerçekleşirse şayet sosyal nedenlerle Batı avrupanın, özellikle Avrupa ekonomik topluluğunun Türkiye'den işgücü alması hükümetleri seviyesinde almış oldukları kararları dolayısıyla söz konusu değildir. Ekonomik nedenlerden çok sosyal nedenlere bağlı olarak burada, ithalatımız açısından belki ticaret hatları dolayısıyla Avrupadaki bu genişlemenin hala 1975 içinde uygun seyreden, Sayın Mükerrrem Hiç'in de temas ettiği gibi fiat düşmeleri, ithal mallarımız bakımından

bazıları için enazından 1976 da hafif bir aksi yönde değişme gösterebilir. Bu da kendi ücret arttırma, kar oranlarını arttırma politikası, talep arttırma politikasına bağlı olan ayrı bir açıdan değerlendirdiğimiz zaman Türkiye'nin dış ekonomik ilişkilerini, yani bölgeler arasındaki değişim olarak değerlendirdiğimiz zaman 1975 içinde, Batı Avrupa ve ortadoğu arasında büyük bir kıpırdama görmüyoruz. Toplam değerler olarak sadece ihracat ve ithalat bakımından büyük farklaşmalar ortaya çıkmaktadır. Avrupa ekonomik topluluğunun, ilk 9-10 aylık ithalat ve ihracat durumumuz göz önünde tutulduğunda payı büyük ölçüde artış göstermiştir. Yalnız bu artışlar ithalattaki artışlar nedeniyle ortaya çıkmaktadır. İhracatımızda nisbi bir azalma meydana gelirken ithalatımızda çok büyük bir artış ortaya çıkmakta ve mutlak değer olarak ta dış ticaret açığını, AET karşısında arttırmak, bunun yanında ihracatımızın % de olarak düşük bir değer olmasına rağmen, ortadoğu ülkelerine doğru hafif bir kıpırdanma içine girdiğini görürüz, 1975 içinde anlaşmalı ülkelerinin (hemen hemen tamamı doğu blok ülkelerdir.) dış ticaretimiz içindeki nisbi önemi düşmüştür. 1976'ya baktığımız zaman Batı Avrupa'da ortaya çıkan gelişmeler yanında Türkiye'nin özellikle Türkiye Avrupa Ekonomik topluluğu ilişkileri açısından yükümlülükleri do-

layısıyla bazı eksojen diyebileceğimiz yani Ankara'nın bir ekonomi politikası olarak uygulayabileceği araçların dışında ortaya çıkan bazı gerçekler vardır ki, bunlar 1976 açısından olumsuz bir görünüm içindedir... Burada başlıca bir sorun var, En önemlisi kendime göre tercih ettiğim 3 tanesini belirtmek istiyorum. 1 cisi Liberasyon oranının AET'ye karşı genişletilmesi meselesidir. Biraz önce belirttim. 1975 içinde AET'ye karşı dış ticaret açığımız toplam açık artışının çok üzerinde gelişme gösterdi. Buna ek olarak 1976 da AET'ye karşı konsolide liberasyon listesinde bir genişleme, 1976 içinde AET'ye hem dış ticaret açığını arttıracak hem de it-

halatın genişlemesine yol açacaktır. Eksojen bir faktör olarak diğer taraftan tarımsal ürün ihracatımızda AET'den istediğimiz bazı tevizler var ve basında da geniş olarak konu edildi, genellikle biliniyor. Burada mesele şudur: Türkiye AET'nin, özellikle Akdenizde rakip ülkelere, AET'nin vermiş olduğu ve AET dışında bulunan 3 ncü ülkeler olarak değerlendirilen tarımsal tavizleri istemektedir. AET de bunu vermemekte direnmektedir ve son aylardaki gelişmeler her iki tarafın taleplerinin birbirinden oldukça uzak noktalarda olduğunu ortaya çıkarıyor ve 1976 da da bunun Türkiye'nin lehine çözülmesi beklenemez.

Türkiye ve Otomobil

Ahmet ÖZPINAR
İKTİSATÇI

Otomotiv Sanayii içerisinde 1959 yıllarına inen Otomobil sektörü, Türkiye'de ilk yerli yapım otomobil ürününü 19. Aralık. 1966 tarihinde vermiştir. Seri üretim şeklinden çok, bir imalathane üretimi sonucu yapılan bu otomobilleri daha sonra, 1971 yılında faaliyete geçen, yabancı firmalarla lisans anlaşmalı olarak kurulmuş iki fabrikanın üretimleri takip etmiştir. Böylece geçmiş 10 seneyi aşan Türk Otomobil Sanayii bugün için yılda

70.000 adet otomobili aşan bir kapasiteye ulaşmıştır.

Bu incelemede Türkiye ve Otomobil ilişkisi, 1967 öncesi ve sonrası olmak üzere iki bölümde ele alınarak incelenecektir.

A — 1967 Öncesi Türkiye ve Otomobil :

Önceleri serbest ithalat rejimi ile yurda gelen yabancı yapım otomobiller, yerli yapım otomobil

lerin piyasaya arz edilmesinden sonra «Bedelsiz ithalat» rejimine göre yurda gelmeye başlamıştır. Yabancı yapım otomobillerin yurda girişinin azaltılması, döviz kaybının önlenmesi ve Türk Otomotiv Sana-yiinin gelişmesinin temini gibi ga-yelerle uygulamaya konulan bu re-jim, umulan neticeleri vermemiş, bir müdet sonra yurda giren yaban-cı yapım otomobil sayılarında bü-yük rakamlara ulaşılmıştır. Aşağı -daki tabloda, Türkiye Otomobil ithalatının seyri, CIF olarak TL. ü-zerinden bedelleri ile beraber gö-rülmektedir. Tablo : I.

Tablo : I.

Türkiye Otomobil İthalatı.

Yıllar	Adet	1000 TL. CIF.
1950	2145	8.678
1952	6169	33.98
1954	2415	14.874
1956	167	1.116
1958	104	712
1960	2172	14.716
1962	221	2.59
1964	3042	19.376
1966	1406	22.710
1950-66 Arası.	30798	207.509.000 TL.

— Kaynak: TCK İstatistik Yıllığı —

Bu duruma göre 1950-66 dö-neim arasında Türkiye'ye 30.798

adet yabancı yapım otomobil it-hal yolu ile girmiştir. Bu otomo-billere gümrük kapılarına kadar olan masrafları için 207,5 milyon TL. ödenmiştir. Yani kaybedilen döviz miktarı yaklaşık 23 milyon \$'ı aşan bir rakamdır.

Gene aynı dönemin verilerine göre her yıl ortalama olarak Tür-kiye'ye ithal edilen otomobil sayı-sı ise 1812 adettir. Bu otomobille-rin karşılığı olarak bir yılda dışa-rıya giden döviz miktarı da 1.356.268,— \$'dır.

Senelerdir otomobil, bunun peşi sıra yedek parça ve aksesu-arları ithali dolayısıyla Türkiye; yabancı ülkelere büyük miktarlar-da dövizler ödemiştir. Devamlı olarak döviz sıkıntısı çeken, ithal fazlası ve dolayısıyla dış ticaret açığı veren bir ülke olarak, bu tür ithalatı kısıtlayıcı tedbirlerden o-larak pek çok tahditler ve güm-rük vergi artırımları getirilmiş ancak, gerçekte ithalatı daraltıcı rol oynamamıştır. Bu tedbirler sadece, nihai tüketicinin cebinden çıkan para miktarında değişiklik yapmış, talepte bir farklılık olma-mış, aradaki komisyoncuların ise kârlılık oranları daha da artmış-tır. Bu yoldan otomobil fiatlarının Türkiye'de artması, hemen bir alt paralelde yedek parça, aksesuar, tamir ve bakım bedellerinin de pahalılaşmasına sebep olmuştur.

Daha önceleri çeşitli yollar - dan ülkeye giren yabancı yapım otomobiller; Avrupa'da çalışan işçi sayısının artması ve Türkiye'de otomobil sanayiinin kurulması üzerine, Bugün artık sadece «Permi»ler yolu ile gelmektedir. Şöyle ki bir yabancı ülkede para getirir bir işde iki sene çalışan işçi; o ülkedeki Türk Konsoloslughuna müracaatla, elde ettiği geliri beyan ederek, önceden tesbit edilmiş olan geçim indirimi miktarı, bu kazançtan düşüldükten sonra kalan «kazanç-Tasarruf» miktarı kadar, Permi alma hakkına sahip olmakta ve aldığı permi'yi de ev eşyası, otomobil vb. mallar için kullanabilmektedir.

Benzer yoldan yabancı ülkelerde okuyan talebeler ve bu ülkelere görevli giden personel'de, iki sene sonunda geçim indirimi dışında gösterebildikleri döviz kadar permi sahibi olmaya hak kazanabilmektedirler.

Permi sahibi olan kişi, ya kendisi bir otomobil satın alarak Türkiye'ye gelmekte ve gerekli muamelelerini yapmakta, daha sonra otomobilini; ya da Türkiye'ye gelip permisini satmaktadır. Permi'yi Türkiyede alan kişi-komisyoncu, permi sahibi adına ya dışarıya sipariş vererek veya kendisi gidip getirerek otomobilin gümrük muamelelerinden sonra devrini yapıp,

nihai müşteriye satma işini gerçekleştirmektedir.

Bugün için Türkiye'de ithal edilen otomobiller konusunda yürürlükte olan sistem budur. Netice olarak piyasada görülen ve satılan son model otomobiller, perminin el değiştirip, diğer kişiler tarafından kullanılması sonucu galerilerde sergilenmekte ve müşterisine satılmaktadır.

B — 1967 Sonrası Türkiye ve Otomobil :

1961 yılı içerisinde, TCDD Eskisehir Demiryol Fabrikalarında, 4 aylık çalışmanın sonucunda, 4 kapılı çelik karöserili, motoru da dahil tümü ile yerli yapım «Devrim» otomobili imal edilmişti. «Otomobil sanayi ile ilgili olarak gereken etüd ve araştırmaların yapılması ve varılacak sonuçlara göre ülkeye has otomobil motoru ile Nümuneye imeli «amacıyla yapılan 4 adet Devrim otomobili! daha sonraları kurulacak otomobil fabrikalarına tip seçme bakımından ışık tutmuş, hepsinden önemlisi özel sektörde otomobil yapım fikrini uyandırmıştır.

Medeni seviyesi ne olursa olsun, Dünya'da her ülkenin az veya çok miktarda otomobile ihtiyacı vardır. Türkiye'de ise bu ihtiyaç günden güne daha da fazla artmaktadır. Zira ülkemizde;

1. Nüfusun hızlı artışı — yaklaşık % 24,2

2. Üretimin artışı,

3. Ekonomik, sosyal, kültürel ve turistik faaliyetlerin artışı,

4. Her çeşit yenilemelerin artışı, dolayısıyla otomobil sanayii Türkiye'de önem kazanmaya başlamış; ilk adım Otosan A.Ş. tarafından «Anadol» otomobili ile atılıp, bunları TOFAŞ'ın Murat-Fiat-124 ve Oyak-Renault'nun da Renault-12 otomobilleri izlemiştir.

Ülkenin kendi bünyesine uygun otomobil tiplerini kullanabilmesi, ancak üretici olmakla mümkündür. Aslında Ulusal bir otomobil sanayine sahip olmanın gerekçesi kabul edilen bu husus, bugün için Türkiyede üç üretici firmayı yaratmıştır.

Bu firmaların toplam otomobil üretimleri ve dolayısıyla satışları, yıllara göre şu rakamlara ulaşmıştır. — Firmalar genellikle «sıfır» denecek kadar az bir stokla çalıştıkları için satış — üretim olarak alınmıştır.

1971 Yılına kadar sadece tek firmanın faaliyeti ile beliren otomobil sayısı, daha sonra 1970 yılı üretim rakamlarının 3 ve 10 katına çıkmakta ve 1975 yılında bu rakamlar 61.500 adeti geçmektedir. 1976

Tablo : II.

**Yerli Yapım Otomobiller
Üretimi / Satışı.**

Yıllar	Adet
1967	1449
1968	2750
1969	3739
1970	3800
1971	11571
1972	30057
1973	46745
1974	59364
1975	61521

Toplam : 221.046 Adet

yılında programlanan üretim ve o yoldan satış rakamı 70.000 adettir. Fabrikalarda aksamalar olmadığı taktirde gerek üretim ve gerekse satış açısından bu rakamın gerçekleşmemesi için ortada bir sebep mevcut değil gibi görünmektedir.

Acaba Yerli Yapım Otomobil - lerin, Türkiye Otomobil pazarına arz edilmelerinden sonra, otomobil ithali nasıl bir seyir takip etmiştir? Kaba bir yaklaşımla otomobil sanayii kurulduktan sonra ve üretime geçildiğinde; ithal edilen otomobil sayısı azalmalıdır. Ancak gerçekte tam bunun tersi bir durum oluşmuş, ithal edilen otomobil sayıları bir yılda 13.000 adete kadar ulaşmıştır. Tablo : III.

Tablo : III.

Türkiye Otomobil İthalatı	
Yıllar	Adet
1967	1822
1968	6224
1969	3185
1970	3401
1971	4029
1972	4473
1973	7087
1974	9904
1975	13.568

Buna göre ithal edilen otomobil sayısındaki gelişme, yerli yapım otomobillerin üretimindeki artıştan fazladır. Ve 1975 yılında Türkiye otomobil pazarına arz edilen dolaşısıyla satılan 75.089 adet otomobilin % 18'ini ithal malı otomobiller teşkil etmektedir. Kaldı ki ithal edilen otomobillerin yapısı da, son senelerde değişikliğe uğramış ve oldukça pahalı-lux otomobillere doğru bir eğilim başlamıştır. Nite-

Tablo : IV.

Türkiye Otomobil Parkı

Yıllar	Yerl Oto Satışı	İthal Oto Satışı	Park
1967	1449	1822	112.367
1968	2750	6224	125.375
1969	3789	3185	137.345
1970	3800	3401	137.771
1971	11571	4029	153.142
1972	30057	4473	185.266
1973	46745	7087	234.577
1974	59364	9904	303.845
1975	61521	13568	378.934

kim ithal edilen otomobillerin, 1975 yılı içerisinde,

- % 24'ü Ford,
- % 23'ü Mercedes,
- % 19'u Volkswagen,
- % 12'side Peugeot markadır.

Netice olarak 1967-75 devre -sinde, Türkiyede genel otomobil

parkı şu gelişmeyi takip etmiştir. Tablo : IV.

1971 Yılında 153.000 adet olan Türkiye Otomobil parkı, yerli yapım otomobillerin devreye girmesi ile 5 senede iki katından fazla bir rakama, 379.000 adete ulaşmıştır. 1975 sonunda bu miktarda bulunan Türkiye Otomobil parkının, yerli yapım ve yabancı yapım otomobillere göre dağılımı ise şöyledir :

Yerli Yapım Otomobiller,
Yabancı Yapım Otomobiller,
Park :

221.046 Adet,	% 58,33
157.888 Adet,	41,67
378.934 Adet,	100,00

1971 yılında toplam otomobil parkının sadece % 15 kadarı yerli yapım otomobiller iken, bu oran 1975 sonunda % 58 rakamını aşmıştır.

C — Sonuç :

Türkiye'de hızlı bir motorizasyon oranı mevcuttur. Yalnız otomobil kolunda bu oran 1974-75 yılları arasında, %25 civarındadır. Gerçekte talep edilen otomobil sayısını karşılayamayan otomobil fabrikaları, önümüzdeki yıllarda daha büyük miktarlarda otomobiller arz etmeleri, parkın daha da hızlı olarak gelişmesine sebep olacaktır.

Böylesine hızlı gelişen otomobil ve motorlu taşıt parkına, Türkiye ayak uyduramamaktadır. Gerek yol gerekse otopark ve trafik kontrol teşkilât kapasiteleri yetersiz kalmaktadır. Büyük şehirlerde otopark konusu, büyük sorun olmakta; şehirlerarası ve şehirler içi yollar,

artan trafik hacmini kaldıramamakta ve sık sık trafik kazaları olmakta; eleman ve teçhizat olarak sınırlı imkânlarla sahip olan Trafik Polisi Teşkilâtı ise etkili bir denetim yapamamaktadır.

Bütün bunların yanısıra Türk Toplumunu, henüz motorizasyona kendini uyduramamıştır. Gerek yaya ve gerekse şoför olarak trafik kaidelelerine uymamak adeta bir marifet haline gelmiştir. Uygun ödeme şartları dolayısıyla ilk fırsatta bir yerli yapım otomobil satın alan kişi, gerek seyir ve gerekse park halinde iken; zaten karmaşık olan trafiğin daha da keşmekeş bir hale gelmesine genellikle sebep olmaktadır.

Görüldüğü gibi otomobil, Türkiye'ye gelirken yanında pek çok sorunları da beraber getirmektedir. Bu sorunların çözümünde, Belediye'lere, Trafik polis teşkilâtına, TC. Karayolları Genel Müdürlüğüne bir takım görevler; Türk halkına da pek çok sorumluluklar ve uyulması gereken hususlar düşmektedir. Ancak karşılıklı ve koordine edilmiş bir işbirliği sonucunda, bu sorunların üstesinden gelmek zaman içerisinde mümkündür.

Ayın Ekonomik Haberleri

Derleyen :

Şeref ÖZGENGİL

LASTİK DARLIĞI VE KARABORSAYA RAĞMEN 1975'İN İLK ON AYINDA 2 MİLYON DOLARLIK OTO DIŞ LASTİĞİ İHRAÇ EDİLDİ...

Zaman zaman artan lastik darlığı ve karaborsaya rağmen 1975'in ilk 10 ayında yaklaşık iki milyon dolarlık oto dış lastiği ihraç edildiği bildirilmiştir.

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından derlenen rakamlara göre, 1975 yılının ilk 10 ayında Türkiye yurt dışından 14 milyon 798 bin dolarlık oto dış lastiği ithal etmek zorunda kalırken, 1 milyon 912 bin dolarlık dış lastik de ihraç edilmiştir.

DİE rakamlarına göre, ithal edilen oto dış lastiklerinin ortalama birim fiyatı 26,7 dolar olurken, ihraç edilen dış lastiklerin ortalama birim fiyatı ancak 16,5 doları bulmaktadır. İlgililerin belirttiklerine göre birim fiyatları arasındaki bu fark, ithal edilen lastiklerle ihraç edilen lastikler arasındaki boy farkından ileri gelmekle birlikte ayrıca, yabancı sermayeli firmalar tarafından ihraç edilen lastikler için bu firmaların yurt dışındaki ana firmalarından düşük bedelle fatura almaları da rol oynamaktadır.

İlgililer, yabancı sermayeyle kurulan firmaların genellikle bel-

li miktarda ihracat yapmalarının bir kanun hükmü olduğunu ancak, lastik örneğinde olduğu gibi, döviz bakımından ülke çıkarlarına ters düşen durumlarda bu zorunluğun uygulanmamasının doğru olacağını belirtmişlerdir. Türkiye'deki lastik darlığı ve karaborsasının en yüksek düzeye ulaştığı aylarda bile ihracatın sürdüğünü belirten ilgililer, otomotiv sanayiindeki üretim artışına bağlı olarak bu durumun önümüzdeki yıllarda daha da önem kazanacağını ileri sürmüşler ve konuya çare bulunması gerektiğini bildirmişlerdir.

BANKALARIN SERMAYELERİ - NE GÖRE TOPLAM PLASMANLARININ YÜZDE 10 VE 20'Sİ ORANINDA ORTA VADELİ KREDİ VERMELERİ ZORUNLUĞU KONDU

Özel bankalar kararı «teşebbüs hürriyetine konan bir mania» olarak nitelendiriyor.

Merkez Bankası tarafından çıkarılan bir tebliğ gereğince, bankalar 1976 yılının Eylül ayına kadar toplam plasmanlarının yüzde 10 ve 20'sini oranında orta vadeli sanayii ve işletme kredisi vereceklerdir.

Merkez Bankası tarafından çıkarılıp dünkü resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren bir tebliğe göre, kaynakları 1 milyar lira

nın altında olan bankalar plasmanlarının yüzde 10'unu, toplam kaynakları 1 milyar liranın üzerinde olan bankalar ise plasmanlarının yüzde 20'sini orta vadeli sanayii ve işletme kredisi olarak vereceklerdir.

«Banka plasmanlarının ekonominin ihtiyaçlarına ve program hedeflerine uygun bir keyfiyet kazanmasını sağlamak üzere» alındığı belirtilen tedbirler arasında şunlar yer almaktadır :

«Ödenmiş sermaye, ihtiyatlar ve bilumum mevduattan teşekkül eden kaynakları bir milyar liranın altında bulunan bankalar plasmanlarının yüzde 10'unu, bahse konu kaynakları bir milyar liradan fazla olan bankalar ise plasmanlarının yüzde 20'sini projeye bağlı yatırım tevsii ve modernleştirme ile ilgili orta vadeli sanayii, maden, gemi inşası, gemi inşa tesisleri ve turizm kredileri ile faaliyete yeni girecek bu kabil teşebbüslerin yine orta vadeli ve projeli işletme kredilerine tahsis edeceklerdir.

Belediye veya işletmelerinden toplu sipariş aldıklarını akitle tevsik eden otomotiv endüstrisine faaliyete yeni girmemiş olsalar dahi bu siparişler sebebiyle doğan finansman ihtiyacını karşılamak üzere açılan işletme kredileri de yukarda bahse konu edilen

yüzde 10 ve yüzde 20 oranları içinde mütalaa edilir.

Bu oranlar en geç 1976 yılı Eylül ayı sonuna kadar gerçekleştirilecektir.

TÜRKİYE'NİN KARARNAMEYLE ARTIRILAN TIR ÜCRETLERİNDEN 1976'DA 1.5 MİLYAR LİRALIK DÖVİZ SAĞLANACAĞI HESAPLANIYOR.

Türkiye'nin TIR kamyonları geçiş ücretlerinden 1976 yılı içerisinde 1.5 milyar liralık döviz sağlayacağı ileri sürülmektedir.

Ulaştırma Bakanlığı yetkililerinden alınan bilgiye göre, bu yıl içinde 1.5 milyarlık döviz bağlanması beklenen geçiş ücretlerine karşılık, TIR kamyonlarının geçtiği yolların bakım ve aşınma gideri olarak en az 1 milyar liralık harcama yapılması gerekmektedir.

Yetkililer, Türkiye'nin yılda 80-90 bin civarında TIR kamyonunun geçişini sağlayacak trafik düzenini kuramadığını ve bu koşullar altında TIR geçişlerinin ülke ekonomisi üzerinde olumsuz etki yarattığını ileri sürmektedirler.

TIR geçişlerinin ülke içinde mal ve hizmet nakillerini engellediğini belirten yetkililer, artırılan geçiş ücretlerine rağmen gelir gider dengesinde açık meydana ge-

lebileceğini de ifade etmektedirler.

AVRUPA ÜLKELERİNDE İŞSİZ KALAN İŞÇİLER ÜLKELERİNE DÖNMÜYÖR

İşsiz göçmenler bulundukları ülkelerde aldıkları işsizlik sigortası tazminatının ülkelerindeki ücretlerden yüksek olduğunu belirtiyorlar.

Uluslararası Çalışma Teşkilâtı (İLO) tarafından yapılan bir araştırmada, Avrupa ülkelerinde ekonomik bunalım nedeniyle ilk önce yabancı işçilerin işlerine son verildiği belirtilmiş; ancak bu işçilerin büyük çoğunluğunun ülkelerine dönmeklerini saptandığı açıklanmıştır.

Yapılan açıklamaya göre, bazı işverenlerin yabancı işçilere verdikleri işten çıkarma ikramiyeleri bile işçiler üzerinde ülkelere dönme yönünden istenilen etkiyi yaratmamaktadır. Öte yandan sanayileşmiş ülkelerde işsizlik sigortasından alınan paranın ülkelerinde kazanabilecekleri ücretlerden fazla olduğuna inanan işçilerin ülkelere dönmekleri, bazı işçilerin ise işlerin düzeleceği inancıyla bu tutumu sürdürdükleri ifade edilmiştir.

İLO'nun açıklamasında son yıllarda Batı ülkelerindeki ekonomik bunalımların 1967 durgunluğunun

yarattığı etkiyi yapmadığı, ülkelere dönen işçilerin oranında fazla düşüş meydana gelmediği de belirtilmektedir.

ILO araştırmasında Fransa bir örnek olarak ele alınıp şöyle denilmektedir :

«Almanya'dakine benzer bir eğilim 1971'de «daimi çalışma kartı» sahibi göçmen işçilerin oranının yüzde 5,5'ten 1974'te yüzde 43'e yükseldiği Fransa'da görülmektedir»

KREDİ VE FAİZ ORANLARININ DÜŞÜRÜLMESİ ÖNERİLİYOR. TAHVİL YERİNE HİSSE SENEDİ ÇIKARILMASI TEŞVİK EDİLECEK

Kredi ve faiz oranlarının düşürülmesi ve tahvil yerine hisse senedi çıkarılmasının teşviki planlanmaktadır.

Sanayi Bakanlığı tarafından, ticari ve sınai kredilerde uygulanan faiz oranlarının düşürülmesini amaçlayan bir çalışmanın yapıldığı öğrenilmiştir. Faiz oranlarının düşürülmesini sağlayacak kanun değişikliklerinin saptanması gayesiyle yürütülen çalışmada ayrıca, kanuni faiz oranını aşan faiz harcamalarının yüksek oranda vergilendirilmesi de öngörülmektedir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından yürütülen çalışmalarda, faiz oranının düşürülmesi ile sana-

yi ürünlerinin üretiminde maliyetlerinin ve pazarlama ile vadeli satışlarda fiyatların artmasının önlenmesinin amaçlandığı belirtilmektedir.

Kredi talebi ve fiyatını düşürmeyi hedef alan tedbirler arasında firmaları, yüksek faizli tahvil yerine hisse senedi çıkarmaya teşvik ederek sınai ve ticari finansman giderlerini ve dolayısıyla fiyatları düşürmenin de yer aldığı öğrenilmiştir. Getirilmesi düşünülen bir başka tedbir de öz sermayeyi aşan kredilere ödenen faizlerin ve kanuni faiz oranını aşan harcamaların yüksek oranda vergilendirilmesidir.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından önerilecek olan bu tedbirlerin hükümet tarafından kabul edilip edilmeyeceğinin bilinmediği Bakanlık yetkilileri tarafından belirtilmiştir.

BÜTÇE AÇIĞI 31 MİLYAR LİRAYA YÜKSELDİ

Bütçe Plân Komisyonu Remo ve Borçlar Dışında Yapılacak Harcamalardan Yapılacak Kesinti Miktarını Yüzde 1 Arttırarak Bütçe Masraflarını Kısma İçin AP'lilerin Verdiği Önergeyi Kabul Etti.

Maliye Bakanlığı bütçesinin görüşülmesi sırasında bazı kuruluş ve bakanlıkların bütçelerinde arttırma yapılması yolunda verilen öner-

gelerle bütçe açığı 31 milyar liraya yükselmiştir.

Memur katsayısının arttırılması konusunu kapsamayan bu önerilerin bütçeye yüklediği yükün hafifletilmesi için geçmiş yıllardaki harcamalar için yüzde 2 olarak saptanmıştır.

Bütçe görüşmeleri sırasında Türkiye Elektrik Kurumu'na 1 milyar 195 milyon, Yargıtay'a 5,8 milyon, Dış İşleri'ne 150 bin, Bayındırlık Bakanlığına 1 milyon, Sanayi Bakanlığına 103 milyon 994 bin, Köy İşleri Bakanlığına 945 bin, Toprak İskan Genel Müdürlüğüne 100 milyon 100 bin, Kültür Bakanlığına 3 milyon 480 bin Vakıflar Genel Müdürlüğüne 44 milyon, Karayolları Genel Müdürlüğüne 400 milyon, Devlet Üretme Çiftliklerine 10 milyon, Sağlık Bakanlığına 11 milyon, 340 bin, Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığına 194 milyon 49 bin, Çalışma Bakanlığına 6 milyon 750 bin, Turizm Bakanlığına 20 milyon 223 Enerji Bakanlığına 174 milyon, Orman Bakanlığına 390 bin, İmar İskan Bakanlığına 170 milyon 817 bin, Halk Bankasına 100 milyon, Emlâk Kredi Bankasına 25 milyon, Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Müdürlüğüne 800 milyon, İller Bankasına 400 milyon, Milli Prodüktivite Merkezine 1,5 milyon, Türk Standartlaşma Enstitüsüne 6

milyon 28 bin, Kocatepe camisine 10 milyon, Yeşilay'a 500 bin, Danıştay'a 2 milyon 918 bin ve Adalet Bakanlığına 2 milyon lira olmak üzere toplam 4 milyar 133 milyon 941 bin 160 lira ek bütçe olarak verilmiştir.

Ek olarak verilen bu paralarla Kamu İktisadi Kuruluşlarının açığı ile birlikte 27 milyar lira açıkla meclise sevk edilen 1976 yılı bütçe tasarısının açığı 31 milyar liraya ulaşmıştır.

1976 PROGRAMINA GÖRE YATIRIMLARIN YÜZDE 29.4'Ü İMALAT SANAYİİNE, YÜZDE 11.2'Sİ TARIM ALANINA YAPILACAK

Devlet Plânlama Teşkilâtınca, 1976 yılında 146 milyar 405 milyon liralık yatırım yapılması ve yatırımların yüzde 29'unun sanayi, yüzde 11'inin ise tarım alanına aktarılması öngörülmüştür.

Devlet Plânlama Teşkilâtı tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulu'na sunulan 1976 yılı programındaki bu rakamlar, imalat sanayiine yapılacak yatırımların geçen yıla oranla yüzde 48; tarım alanına yapılacak yatırımların ise yüzde 61 artmasını sağlamaktadır. Bu artışlar, cari fiyatlara göre hesaplanmıştır.

Öte yandan, bu yıl 1975 yılına göre, ulaştırma ve konut yapımı

sektörleri dışında kalan sektörlerin paylarının artması öngörülmüştür.

1976 yılı programına göre, başlıca sektörlerde yapılacak yatırım tutarları ve bunların toplam yatırımlara oranları şöyledir :

Sektörler	Yatırım tutarı (milyon TL.)	Yüzde
Tarım	16.475.7	11.2
Madencilik	7.541.7	5.2
İmalât sanayii	43.065.3	29.4
Enerji	13.280.0	9.1
Ulaştırma	22.259.0	15.2
Turizm	2.393.2	1.6
Konut	22.930.0	15.7
Eğitim	6.675.0	—
Sağlık	1.785.0	1.2
Diğer hizmetler	10.000.7	6.8
TOPLAM	146.405.6	100.0

bir artış göstermiştir. Et piyasasında 4 ile 12 lira arasında artış görüldüğü ifade edilmektedir. Alınan bilgilerle göre, birkaç gün içerisinde karaman 38,5 liradan, 48 liraya, dağlıç 38 liradan 48 lira kıvrıcık 37 liradan 49 liraya yüksel-

ET VE BALIK KURUMUNUN ETE YAPTIĞI ZAMDAN SONRA, TOPTAN ET FİYATLARI 4-12 LİRA ARASINDA ARTTI

Et ve Balık Kurumunun geçen hafta içinde yaptığı zamdan sonra et fiyatları serbest piyasada büyük

miştir. Süt kuzusundaki artış da 9 lirayı bulmaktadır. Sığır fiyatlarının ise 33 liradan 37 liraya çıktı görülmüştür. Dana etindeki artış 6 lira dolaylarında olmuş ve kilosunu 34 liradan 40 liraya çıkarmıştır.

Toptan et fiyatlarındaki bu

ET FİYATLARINDAKİ

Cinsi	Aralık 1975	15 Ocak 1976'dan sonra	Artış
Karaman	38.50	48.00	9.50
Dağlıç	38.00	48.00	10.00
Kıvrıcık	37.00	49.00	12.00
Süt kuzusu	40.000	49.00	9.00
Sığır	33.000	37.00	4.00
Dana	34.000	40.00	6.00
Kesik et	28.00	32.00	4.00

artışların önümüzdeki günlerde perakende satışları da etkileyeceği bildirilmektedir.

YAPI KREDİ BANKASI, AKBANK'IN İŞTİRAKLERİ ARASINDA GÖRÜNÜYOR

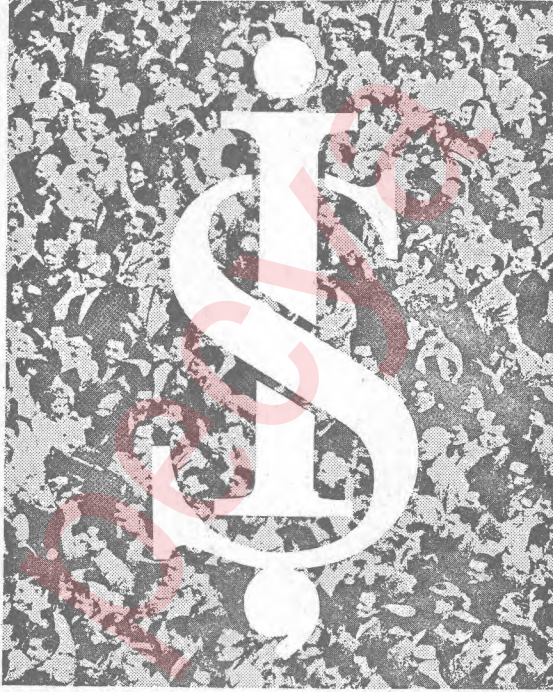
Akbank, 1976 yılı için çıkardığı reklam broşüründe ilk kez Yapı Kredi Bankası'nı iştirakinin bulunduğu bankalar arasında göstermiştir. Yapı ve Kredi Bankası yetkilileri, geçenlerde bir açıklama yaparak iki banka arasında «birleşme» ya da «katılma»nın söz konusu olmadığını bildirmişlerdi.

Sözü geçen reklam broşüründe Akbank'ın bankalardaki, sanayi ve ticari şirketlerindeki iştirakleri açıklanmıştır. Burada, Akbank'ın şu bankalarda iştirakleri bulunduğu bildirilmektedir :

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, Türkiye Maden Bankası, Türkiye Halk Bankası, Yapı ve Kredi Bankası.

Akbank'ın, Yapı ve Kredi Bankasını ilk kez iştirakleri arasında göstermiş olduğu ilgili çevrelerin dikkatini çekmiş, olayın ilk kez «resmen» kamuoyuna açıklanmış olduğu ifade edilmiştir.

**milyonların
sevgilisi...**

TÜRKİYE İŞ BANKASI

paranızın... istikbalinizin emniyetidir

ARSLAN

tek

veya

BLOK

•yapı

•ateş tuğlası
ateş harçları
izolasyon tuğlası

Fab. 23 22 10

Mz. 44 30 40

EYÜP — İSTANBUL

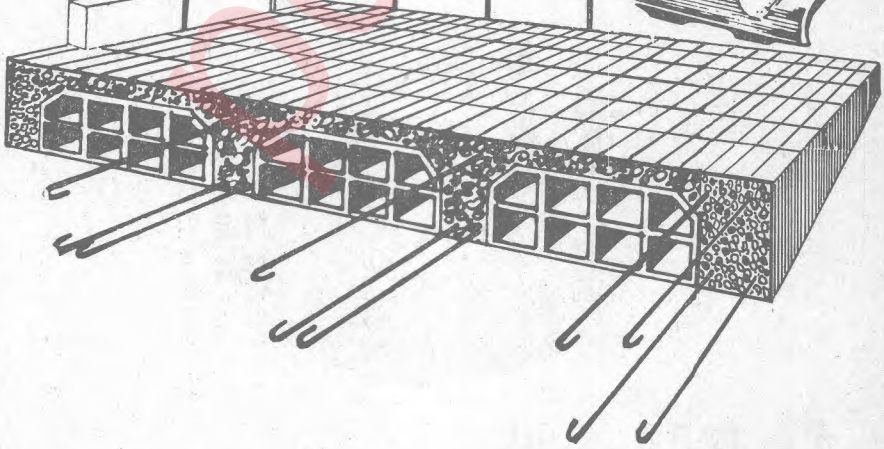
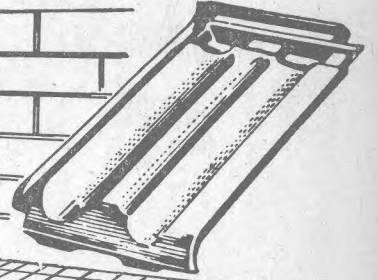
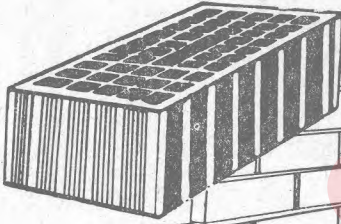
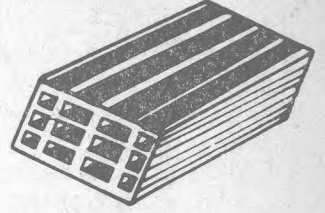
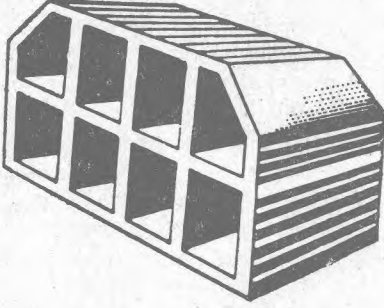

11

st

TUĞLA-KİREMİT ve ASMOLEN FABRİKALARI

KADIKÖY SATIŞ BÜROSU

Mühürdar Fuat Bey Sokak Talas İş Hanı kat 1
Kadıköy-İstanbul Tel.36 13 42- 36 48 98

İSTANBUL SATIŞ BÜROSU

Meclisi Mebusan Cad. Arhan Salıpazarı-İstanbul
Tel. 45 5000

“ev”limisiniz?

Güzel dekore edilmiş, sizi mesut eden, sıcak bir eve mi sahipsiniz? O halde, evinizi kışın karından, ilkbaharın rüzgârından, yazın güneşinden, sonbaharın yağmurundan, koruyunuz. Bu koruma işini CBS Akrolit Dış Cephe Kaplama Boyası en mükemmel şekilde yerine getirecektir. CBS Akrolit Saf Akrilik Dış Cephe Kaplama Boyası evinizin dış cephesini bir zırh gibi sarıp dış tesirlerden korur.

Üstelik birbirinden cana yakın renkleriyle evinizin dış görünüşüne göz alıcı bir güzellik getirir.

CBS dev Alman Kimya kompleksi BASF (Badische Anilin und Soda Fabrik A.G.)'ın özel formülleriyle Türkiye'de CBS Boya-Kimya fabrikalarında imal olunmaktadır.

Evinizi CBS Akrolit sarsın.

Eviniz kara, yağmura, güneşe, rüzgâra karşı yıllarca korunsun.

CBS Akrolit®
dış cephe kaplama boyası

CBS BOYA-KİMYA SANAYİ ve TİCARETİ A.Ş.
Karaköy Kardeşim Sok. 44/3 İstanbul Tel: 49 67 10

klima cihazı alacaksınız...

1

montajını kim yapacak ?

Klima cihazı montajında uyulması şart olan hususlar vardır. Herkes bunu uygulamaz. Montaj hatalı olursa, cihazınız size huzur yerine dert verir. Arçelik klima cihazı burada avantajlıdır. Çünkü Arçelik'in ehliyetli teknisyenleri tarafından takılır.

2

mevcut tesisatta çalışabiliyor mu?

Bazı klima cihazları trifaze cereyanla çalışır. Bu, her binada yoktur. İlâve tesisat yaptırmak ilk yatırım masraflarınızın artmasına neden olur. İşletme masrafları yükselir. Oysa Arçelik'te böyle bir sorun yoktur. Normal cereyanla çalışır, ekonomiktir.

3

fiyatı uygun mu?

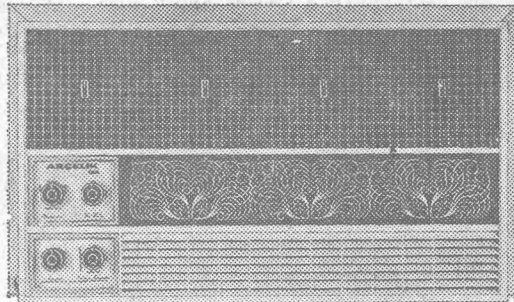
Piyasadaki klima cihazlarına şöyle bir bakın, fiyatların Arçelik'e nazaran ne kadar yüksek olduğunu göreceksiniz. Arçelik, hem ucuzdur, hem de ödeme yönünden son derece avantajlıdır.

4

servisi,garantisi var mı?

Bir klima cihazının belirli zamanlarda bakımdan geçmesi gerekir. Eğer bakım servisi yoksa, rahatınız da olmayacak demektir. Arçelik klima cihazı bu yönden de avantajlıdır. 5 yıllık garantisiyle size sunulan bu cihazın bakımını - gerekirse onarımını - güçlü Arçelik servisi gerçekleştirir. Sizi ortada bırakmaz.

Bizden hatırlatması...

ARÇELİK klima cihazı
MİLYONLUK TECRÜBE

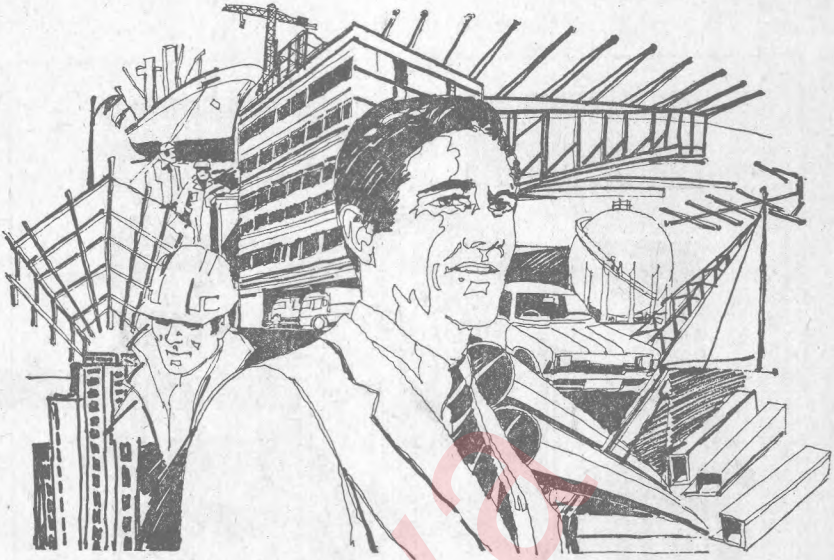

Türkiyede ve bütün dünyada

İhracat ve ithalât işlemlerinizi,
döviz, mevduat ve kredi hesaplarınız
ve diğer bütün bankacılık işleriniz için
Akbank'ı tercih ediniz.

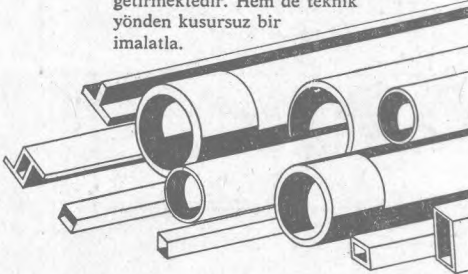
Akbank, bütün dünyadaki birinci sınıf muhabirleri
ile işbirliği yapmak suretiyle emrinizdedir.

AKBANK

Sanayide ve İnsaatta, Borusan sizinle!

Bütün teşebbüslerinizin güvenilir bir desteğe ihtiyacı vardır. İşte istifadenize sunduğumuz Borusan çeşitleri size bu imkânı getirmektedir. Hem de teknik yönden kusursuz bir imalatla.

Başlıca çeşitlerimiz :

- Su ve gaz boruları
- Sanayi boruları (Mobilya ve ekzoz borusu)
- Profil borular
- Kalın etli profiller
- Pencere profilleri
- Paslanmaz çelik borular
- Ambalaj çemberi
- DKP bant

BORUSAN

Teknikte gerçek aşama

SANPROFİL

inşaat
teknğinde
yeni bir
devrin
kapılarını
acıyor...

* ÇELİK KAPI KASASI

- Türk standartlarına ve DIN normuna uygun imalat
- Farklı ucuz fiat
- Rakipsiz kalite
- Mimari guzellik
- Derhal teslim
- Yerinde montaj

* AHŞAP PRES KAPILAR

- Deforme olmıyan kapı
- Guvenilir kalite
- Degışik kaplama çeşitleri
- Mukayese kabul etmeyen fiat
- Zarif görünüş

* ÇELİK PENCERE PROFİLİ

- Pencere, imalatında ahşaptan daha ucuz maliyet
- Kullanışi ve tatbiki kolay profil
- Dekoratif görünüş
- Uzun ömür, ucuz fiat

GENEL DAİREKTÖR

GÜROK YAPI MALZEMELERİ TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

Bağdat Cad. 394/3 Beşiktaş - İstanbul

İstanbul Tel: 58 11 60 - 58 11 61

İzmir Şube Tel: 24 404 - Ankara Tel: 17 51 60

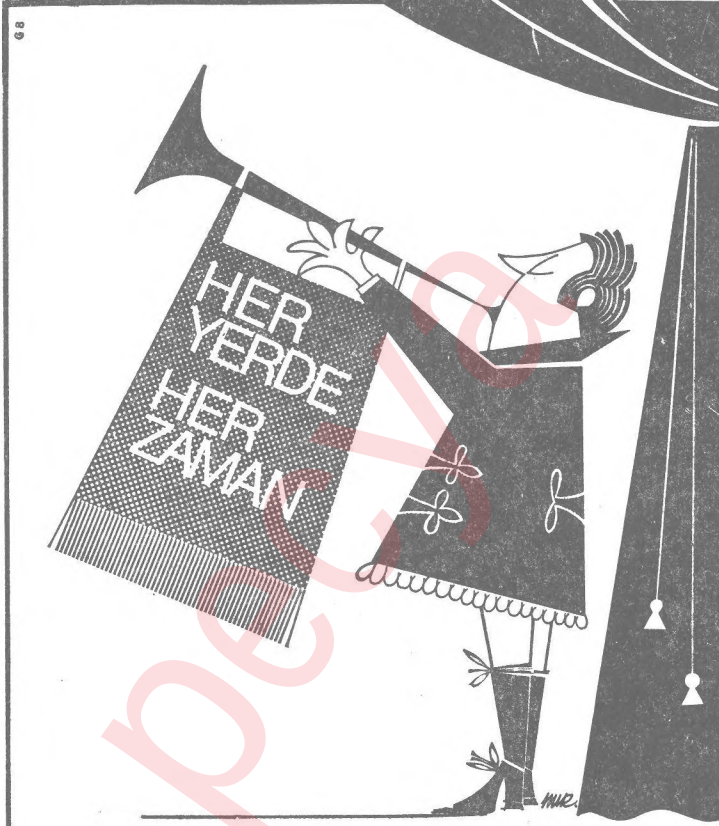
FABRİKA

SANPROFİL SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ

Döleyste Pendik - İstanbul

(Basın İlan :)

T.C. ZİRAAT BANKASI

(Basın İlan :)

